

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUĎĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Katedra: Účetnictví a financí

Diplomová práce

Téma: Daňová evidence a účetnictví

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Václav Boněk

Autor:

Bc. Daniela Dominová

2007

Vložit zadání DP – započítává se do číslování

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Daňová evidence a účetnictví“ vypracovala samostatně na základě zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

V Českých Budějovicích 10. Dubna 2007

podpis

Děkuji Ing. Václavu Boňkovi za odborné vedení a cenné rady při zpracování diplomové práce.

Obsah

1. Co je daňová evidence	6
2. Důvody zrušení jednoduchého účetnictví a zavedení daňové evidence	7
3. Kdo vede daňovou evidenci	11
4. Charakteristika daňové evidence	12
5. Přechod z daňové evidence na účetnictví a naopak	29
6. Klady a zápory daňové evidence	41
7. Zhodnocení a závěr	62
8. Summary, Key words	64
9. Přehled použité literatury	65

1. Co je daňová evidence

Koncem roku 2003 schválila Poslanecká sněmovna novelu zákona o účetnictví. Bylo zrušeno jednoduché účetnictví a nahradila ho daňová evidence. Tímto krokem se chtěla Česká republika sblížit s účetní legislativou členských zemí Evropské unie. Novela zákona o účetnictví vstoupila v platnost 1. 1. 2004 a oblast účetnictví upravuje čtveřice následujících předpisů:

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění platném pro rok 2004
- Prováděcí vyhlášky k zákonu o účetnictví, které upravují účetnictví příslušných skupin účetních jednotek
- České účetní standardy, které upravují metodiku účtování
- Mezinárodní účetní standardy, s platností od 1. 5. 2005, pro účetní jednotky, které jsou obchodní společnostmi a jsou emitentem cenných papírů registrovaných na regulovaném trhu cenných papírů v některém z členských států Evropské unie

Nejzásadnější změnou, kterou novela zákona o účetnictví přinesla, bylo jednoznačně zrušení soustavy jednoduchého účetnictví a její nahrazení daňovou evidencí a zavedení pojmu účetnictví, kterým se rozumí pouze účetnictví podvojně, a to se všemi jeho dosavadními znaky jako jsou podvojnost účetních zápisů, účtování o nákladech a výnosech, atd. Jednoduché účetnictví je pro členy Evropské unie neznámým pojmem. Změny, které souvisejí se zrušením soustavy jednoduchého účetnictví, se samozřejmě promítají i do ostatních zákonů, především do zákona o daních z příjmů.

Mým cílem v této práci je odpovědět na otázky jaké změny přineslo zrušení jednoduchého účetnictví a zavedení daňové evidence, zda má tento převod nějaké daňové dopady a srovnání s předchozím stavem.

2. Důvody zrušení jednoduchého účetnictví a zavedení daňové evidence

Novela zákona o účetnictví účinná od 1. 1. 2004 nás zase o něco přiblížila Evropě. Novelizovaný zákon o účetnictví stanoví v souladu s právem Evropských společenství rozsah a způsob vedení účetnictví a požadavky na jeho průkaznost. Protože právo Evropského společenství chápe pod pojmem účetnictví pouze podvojně účetnictví, bylo jednoduché účetnictví zrušeno a zavedena daňová evidence.

Myslím si, že řada lidí vedoucích do konce roku 2003 jednoduché účetnictví a od roku 2004 vedoucích již daňovou evidenci netuší vlastně, z jakých důvodů došlo k této významné změně a proč se zde mění legislativní úprava, která se bude zabývat evidencí založenou na příjmech a výdajích. Proto bych ty nejdůležitější příčiny alespoň shrnula do následujících tří bodů:

- Jednoduché účetnictví nebylo ve světových dimenzích bráno jako „účetnictví“
- V Evropské unii se za „účetnictví“ považuje pouze podvojně účetnictví
- Podmínkou pro získání prostředků z evropských fondů je vedení podvojněho účetnictví.

Do konce roku 2003 byly všechny fyzické osoby, které podnikaly nebo provozovaly jinou samostatnou výdělečnou činnost a prokazovaly své výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, účetními jednotkami, ať už účtovaly v jednoduchém, nebo v podvojněm účetnictví, pokud ovšem neměly paušální výdaje nebo paušální daň.

Fyzické osoby dosahující příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti podle § 7 zákona o daních z příjmů, které nejsou ze zákona o účetnictví účetními jednotkami, si mohou místo zrušeného jednoduchého účetnictví vybrat z následujících možností:

- a) vést daňovou evidenci v souladu s § 7 zákona o daních z příjmů
- b) uplatňovat výdaje procentem z dosažených příjmů a vést pouze záznamy předepsané §7 odst. 10 zákona o daních z příjmů

- c) požádat správce daně o stanovení daně paušální částkou podle § 7 a zákona o daních z příjmů
- d) přejít na vedení (podvojného) účetnictví

Bez ohledu na zvolený směr přechodu z jednoduchého účetnictví platí pro všechny povinnost sestavit přehled o majetku a závazcích a přehled o příjmech a výdajích. Tuto povinnost ukládá bod 7 přechodných ustanovení zákona o účetnictví.

Pro lepší orientaci v základní právní úpravě možných směrů přechodů z jednoduchého účetnictví by měla posloužit tato tabulka.

Tabulka 1: Možné směry přechodu z jednoduchého účetnictví u fyzických osob

Možné směry přechodu z jednoduchého účetnictví u fyzických osob		
Směr přechodu	Účetní předpisy	Zákony, které upravují cíl přechodu
Jednoduché účetnictví - Daňová evidence	Vyhláška č. 500/2002 k zákonu o účetnictví	§ 7b zákona o daních z příjmů
Jednoduché účetnictví – Uplatňování výdajů procentem z příjmů	-	§ 7 odst. 9 a 10 zákona o daních z příjmů Úpravy základu daně § 23 odst. 8
Jednoduché účetnictví – Daň stanovená paušální částkou	-	§ 7a zákona o daních z příjmů
Jednoduché účetnictví – Vedení účetnictví (podvojného)	Vyhláška č. 500/2002 k zákonu o účetnictví a vyhláška 472/2003	Úpravy základu daně: Příloha č. 3 k zákonu o daních z příjmů čl. II odst. 3 zákona 438/2003

Pramen: Dušek, J, 2004

Pro účetní jednotky, které přecházejí k 1. 1. 2004 z jednoduchého účetnictví na vedení daňové evidence je potěšitelné, že nemusí v souvislosti s tímto přechodem provádět žádné úpravy základu daně. Daňové dopady vlastního přechodu z jednoduchého účetnictví na daňovou evidenci jsou tedy nulové.

Podnikatelé, kteří do roku 2003 vedli jednoduché účetnictví v něm mohou pokračovat, protože daňová evidence nezavádí žádné další evidenční a výkaznické povinnosti oproti jednoduchému účetnictví. Ovšem na druhé straně si díky daňové evidenci lze jednoduché účetnictví ještě více zjednodušit. Ten komu tedy jednoduché účetnictví vyhovuje, může v něm i nadále pokračovat, jen si musí uvědomit dvě věci:

- od 1. 1. 2004 již není považován za účetní jednotku, oficiálně totiž žádné účetnictví nevede
- pokud obchoduje v cizí měně, musí uplatnit tzv. jednotný kurz dle § 38 zákona o daních z příjmů

Daňová evidence se vztahuje na fyzické osoby s příjmy podle § 7 zákona o daních z příjmů, které nepovedou účetnictví a daňové výdaje budou uplatňovat ve skutečné vynaložené výši. Systém daňové evidence je nastaven tak, aby poplatníci, kteří do konce roku 2003 vedli jednoduché účetnictví, prakticky nezaznamenali žádný negativní dopad, a aby mohli plynule přejít z účtování v soustavě jednoduchého účetnictví na daňovou evidenci. Samotný přechod z jednoduchého účetnictví na daňovou evidenci zákon o daních z příjmů neupravuje.

Přechodem z jednoduchého účetnictví na daňovou evidenci nedochází ke skončení činnosti poplatníka ani se nemění daňový režim uplatňování výdajů ve smyslu § 23 odst. 8 zákona o daních z příjmů, proto není potřeba provádět žádné úpravy základu daně z důvodu tohoto přechodu. Knihy jednoduchého účetnictví lze i nadále používat při vedení daňové evidence, třebaže § 7b zákona o daních z příjmů o žádných knihách nehovoří, dané ustanovení totiž upravuje pouze obsah daňové evidence nikoli její formu a způsob.

Daňová evidence slouží pouze pro zjištění základu daně, pročež zákon o daních z příjmů vyžaduje následující minimální členění:

Příjmy			Výdaje		Majetek	Závazky
Zdanitelné dle § 7 ZDP	Zdanitelné dle § 8 ZDP	Ostatní	Daňově účinné	Ostatní		

Na rozdíl od peněžního deníku známého z jednoduchého účetnictví, je daňová evidence příjmů a výdajů pojata daleko volněji. Daňová evidence by měla zahrnovat jak peněžní tak i nepeněžní operace typu vzájemného odpočtu pohledávek, směny zboží, naturálních plnění atp. Obdobně bude již v rámci daňové evidence vypořádán z daňového hlediska finanční leasing v souladu s § 24 odst. 2 písm. h) bod 2 zákona o daních z příjmů, tj. v jakémsi časovém rozlišení rovnoměrně za celou dobu nájemného

vztahu bez ohledu na sjednaný a faktický režim placení. Také budou v daňové evidenci daňově účinných výdajů uvedeny daňové odpisy hmotného majetku, a naopak ve zdanitelných příjmech bude např. zachycena hodnota postoupené pohledávky ve smyslu § 23 odst. 13 zákona o daních z příjmů. Poplatníkovi tak odpadají tzv. uzávěrkové operace, jimiž byl do konce roku 2003 pro daňové účely korigován výstup z jednoduchého účetnictví.

3. Kdo vede daňovou evidenci

Povinnost vést daňovou evidenci je určena v zákoně o dani z příjmů v § 7 odst. 15: Poplatníci s příjmy podle odstavců 1 a 2, kteří nevedou účetnictví a neuplatňují výdaje procentem podle odstavce 9, postupují podle § 7b.

Jsou to poplatníci, kteří mají příjmy z podnikání:

- a) příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství
- b) příjmy ze živnosti
- c) příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů
- d) podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku

A příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, pokud nepatří do příjmů uvedených v § 6, jsou:

- a) příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem
- b) příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů
- c) příjmy znalce, tlumočnicka, zprostředkovatele kolektivních sporů, zprostředkovatele kolektivních a hromadných smluv podle autorského zákona, rozhodce za činnost podle zvláštních právních předpisů
- d) příjmy z činnosti správce konkursní podstaty, včetně příjmů z činnosti předběžného správce, zvláštního správce, zástupce správce a vyrovnacího správce, které nejsou živností ani podnikáním podle zvláštního právního předpisu.

4. Charakteristika daňové evidence

Předmět a cíl daňové evidence

Daňová evidence si klade za cíl poskytnout údaje potřebné ke zjištění základu daně z příjmů. Je určena pro ty subjekty, které nejsou účetními jednotkami ve smyslu zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Novela zákona o účetnictví, která vstoupila v platnost od 1. 1. 2004, ukládá účetním jednotkám vést podvojný účetnictví a současně ruší jednoduché účetnictví. Místo jednoduchého účetnictví se zavádí daňová evidence v podobě záznamů pro daňové účely.

Právní úprava daňové evidence

Legislativně je daňová evidence upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů. I když novela zákona o účetnictví již neuvažuje v roce 2004 s jednoduchým účetnictvím, je dána fyzickým osobám, prokazujícím povinnosti pro daňové účely, možnost přechodného období tak, aby 1. 1. 2005 bylo jednoduché účetnictví nahrazeno daňovou evidencí.

Předmět daňové evidence

Daňová evidence je v podstatě obdobou jednoduchého účetnictví, je však mnohem méně administrativně náročná, je značně jednodušší po metodické stránce a klade podstatně nižší nároky na technické vybavení. Zachycuje podle zásady jednoduchosti pouze peněžní toky, které bezprostředně souvisejí s podnikáním a stav majetku a závazků podnikatele na konci zdaňovacího období. Obdobně jako účetnictví vymezuje složky majetku, které podléhají evidenci a určuje metody oceňování majetku a dluhů. Výslovně není předepsána ani forma daňové evidence. Uložena je pouze povinnost uchovávat daňovou evidenci za všechna zdaňovací období, pro která neskončila lhůta pro vyměření daně stanovená zákonem o daních z příjmů nebo zvláštním předpisem.

Cíl daňové evidence

Na rozdíl od jednoduchého účetnictví slouží daňová evidence primárně ke zjištění základu daně z příjmů, ale pokud je průběžně vedena, má i druhý užitek, neboť poskytuje přehled o stavu a pohybu majetku a dluhů podnikatele a je tedy využitelná pro ekonomické rozhodování, pro řízení firmy. Stejně jako účetnictví se opírá o prvotní doklady, z nich provádí záznamy, které dále třídí a sumarizuje.

Forma a obsah daňové evidence

Daňová evidence obsahuje údaje o:

- příjmech a výdajích
- majetku a závazcích podnikatele

Obsah daňové evidence

Charakteristickým rysem evidovaných peněžních i hmotných toků je jejich příčinný vztah k podnikání, tj. jsou získávány z prodeje výrobků, zboží a služeb (kladné přítoky – pozitivní cash flow) a vynakládány na dosažení, zajištění a udržení příjmů (záporné toky – negativní cash flow). Daňová evidence by měla zachytit všechny majetek a závazky podnikatele, které ovlivňují základ daně z příjmů. Jde o majetek firmy, který je třeba k její hospodářské činnosti a získané finanční zdroje (cizí kapitál), které se podílí na krytí majetku firmy.

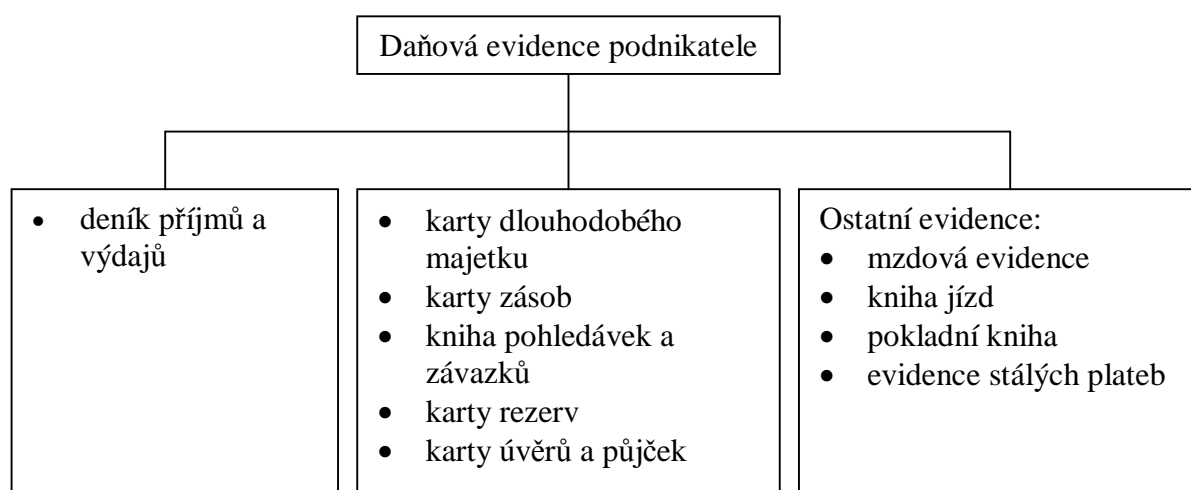
Forma daňové evidence

Podnikatel s příjmy z podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti může do daňové evidence zaznamenat pouze výdaje spojené s majetkem zahrnutým v obchodním majetku. Pro účely daně z příjmů fyzických osob se obchodním majetkem rozumí souhrn majetkových hodnot (věcí, pohledávek a jiných práv a peněží ocenitelných hodnot), které jsou ve vlastnictví podnikatele a které byly nebo jsou obsahem daňové evidence. Nemovitosti nebo movité věci se přitom zahrnou do obchodního majetku celé a u podílového spoluvlastnictví jejich část ve výši

spoluvlastnického podílu, a to bez ohledu na to, zda je vložená nemovitost nebo movitá věc používána pro podnikání z části nebo celá.

Forma daňové evidence se bude odvíjet od jednotlivých složek obchodního majetku. Pro peněžní prostředky se přitom jeví jako vhodná evidence v deníku příjmů a výdajů a pro ostatní složky majetku a závazků pak evidenční karty, nejčastěji v elektronické podobě. Schematicky je struktura daňové evidence podnikatele znázorněna na obrázku.

Schéma 1: Daňová evidence podnikatele

Pramen: Sedláček, J, 2004

Způsoby oceňování majetku a závazků

Podnikatelé oceňují a zapisují do daňové evidence majetek a závazky:

- a) k okamžiku uskutečnění hospodářské transakce
- b) k poslednímu dni zdaňovacího období

K oceňování v daňové evidenci se používají následující druhy cen:

- pořizovací cena, tj. cena, za kterou byl majetek pořízen a náklady související s jeho pořízením
- reprodukční pořizovací cena, tj. cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje
- vlastní náklady, které zahrnují přímé náklady vynaložené na výrobu nebo jinou činnost a nepřímé náklady, které se k výrobě nebo k jiné činnosti vztahují
- jmenovitá hodnota

- vstupní cena hmotného a nehmotného majetku, kterou se rozumí pořizovací cena, vlastní náklady, hodnota nesplacené pohledávky zajištěné převodem práv, reprodukční pořizovací cena zjištěná podle zvláštního právního předpisu, hodnota technického zhodnocení
- zůstatková cena, která se určí jako rozdíl mezi vstupní cenou hmotného a nehmotného majetku a celkovou výší odpisů stanovených podle zákona o daních z příjmů a to i tehdy, když do výdajů na zajištění zdanitelných příjmů zahrnul podnikatel pouze poměrnou část odpisů nebo když uplatňoval v některých zdaňovacích obdobích výdaje procentem z příjmů.

Pro účely daňové evidence se hmotný a nehmotný (dlouhodobý) majetek oceňuje vstupní nebo zůstatkovou cenou. Pohledávky vstupují do daňové evidence ve jmenovité hodnotě nebo v pořizovací ceně u pohledávek nabytých postoupením eventuálně v ceně zjištěné pro účely daně dědické nebo darovací u pohledávek nabytých děděním nebo darováním.

Ostatní majetek se oceňuje pořizovací cenou, je-li pořízen úplatně, vlastními náklady, je-li pořízen ve vlastní režii, nebo cenou zjištěnou pro účely daně dědické nebo darovací. Závazky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při převzetí pořizovací cenou. Peněžní prostředky a ceniny se oceňují jejich jmenovitými hodnotami. Pořizovací cenou pozemku je cena včetně porostu, pokud se nejedná o pěstitelský celek trvalých porostů.

Skutečný stav majetku a závazků

Pravidla pro daňovou evidenci výslovně nestanoví povinnost inventarizace majetku a závazků. Ukládá pouze vést evidenci zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků a zjistit skutečný stav na konci zdaňovacího období. O tomto zjištění sepíše podnikatel zápis. O případné rozdíly upraví základ daně.

Zjistí-li podnikatel na konci období nebo v jeho průběhu, že u něho došlo např. k úbytku zásob, aniž by tyto prodal či použil pro svoji činnost, pak se jedná o škodu na straně podnikatele a příslušné výdaje spojené s pořízením předmětných zásob jsou

daňovým výdajem do výše náhrady. Došlo-li ke škodě neznámým pachatelem, a to podle potvrzení policie, jsou příslušné výdaje výdaji daňovými.

Obdobně se postupuje i např. v případě ztráty hmotného a nehmotného majetku. Zůstatková cena hmotného a nehmotného majetku vyřazeného v důsledku škody je daňovým výdajem do výše náhrady. Jedná-li se o škodu způsobenou neznámým pachatelem podle potvrzení policie, je zůstatková cena daňovým výdajem.

Daňový doklad

Daňová evidence slouží ke stanovení základu daně podnikatelů (fyzických osob), kteří nejsou účetní jednotkou a dosud vedli jednoduché účetnictví. Na rozdíl od jednoduchého účetnictví nevymezuje daňová evidence povinné náležitosti daňového dokladu. Jejím prostřednictvím prokazují daňoví poplatníci (podnikatelé) vynaložené náklady na dosažení příjmů z podnikání. Evidence je průkaznou tehdy, lze-li zápisy doložit odpovídajícím způsobem a je-li v souladu se skutečným stavem majetku a závazků zjištěným na konci zdaňovacího období.

Evidence příjmů a výdajů

Údaje o příjmech a výdajích tvoří hlavní součást daňové evidence. U poplatníků – fyzických osob, kteří uplatňují výdaje podle § 24 zákona o daních z příjmů, vstupují do daňové evidence veškeré příjmy z podnikatelské činnosti a výdaje spojené s majetkem zahrnutým v obchodním majetku. Jde o výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, které mohou být zahrnuty jen v prokázané výši a nejvýše v zákonem stanovené výši. Zapisují se do deníku příjmů a výdajů, v členění potřebném pro zjištění základu daně z příjmů.

Deník příjmů a výdajů

Deník příjmů a výdajů je určen pro podnikatele, kteří dosahují příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti podle § 7 zákona o daních z příjmů a nejsou účetní jednotkou a neuplatňují výdaje procentem z příjmů. Obsahem deníku příjmů a výdajů je minimálně datum uskutečnění transakce, označení daňového

dokladu, stručný popis transakce, přehled o celkových příjmech, přehled o příjmech, které jsou předmětem daně z příjmů v členění podle dílčích základů daně, přehled o přijaté a zaplacené dani z přidané hodnoty, přehled o celkových výdajích, přehled o výdajích, souvisejících s příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů, přehled o úpravách podle § 23 a ostatních podle zákona o daních z příjmů, které zvyšují nebo snižují rozdíl mezi příjmy a výdaji za zdaňovací období.

Zápisy v deníku se uskutečňují chronologicky podle jednotlivých daňových dokladů, a to tak, že každé hospodářské transakci je vymezen jeden řádek. V deníku se zachycují jednak peněžní příjmy a výdaje a jednak nepeněžní transakce, které zvyšují nebo snižují rozdíl mezi příjmy a výdaji. Na konci zdaňovacího období se zjistí skutečné stavy majetku a závazků a případné rozdíly se promítnou do daňové evidence. Provedou se konečné součty a zjistí se celkové příjmy, které jsou předmětem daně a s nimi související výdaje podle jednotlivých základů daně.

Peněžní deník

Podnikatelé, kteří vedli jednoduché účetnictví, mohou i nadále používat ke zjištění základu daně z příjmů klasický peněžní deník, jehož vedení je sice časově náročnější, ale má význam z hlediska ekonomického řízení firmy. Umožňuje totiž kontrolu získaných i vynaložených peněžních prostředků v pokladně i na bankovních účtech podnikatele. Hlavní předností této účetní knihy je, že poskytuje celkový přehled o peněžních tocích (cash flow) firmy v daném období. Ani zákon o daních z příjmů neuvažuje v jednorázových přechodech od jednoduchého účetnictví, ale ponechává možnost využívat od 1. 1. 2005 i nadále účetní knihy pokud splňují požadavky daňové evidence.

Stejně jako u daňové evidence se v peněžním deníku účtuje převážně o pohybu peněžních prostředků až na nepeněžní operace na konci zdaňovacího období. Operace charakteru předpisu plateb, odvodů, přijatých a vystavených faktur atd. se zaznamenávají v knize pohledávek a závazků a pomocných knihách.

Zápisy v deníku se uskutečňují zásadně v časovém sledu podle jednotlivých účetních dokladů tak, aby byl přehled o příjmech a výdajích alespoň za jednotlivý

měsíc. Pokud podnikatel přijímá platby v hotovosti, je povinen vést záznamy denních tržeb podle jednotlivých dnů a tyto přenášet do peněžního deníku souhrnným dokladem minimálně jednou měsíčně. Tato evidence nemůže být nahrazena účtováním jednotlivých dnů v peněžním deníku. Zápisy se v deníku člení podle jednotlivých druhů příjmů a výdajů tak, aby po skončení zdaňovacího období bylo možno zjistit příjmy a výdaje v členění požadovaném pro účely zákona o daních z příjmů.

Kniha pohledávek a závazků

K evidenci pohledávek a závazků podnikatele vůči jiným subjektům slouží kniha pohledávek a závazků. Právní předpisy ponechávají podnikateli volnost v tom, zda bude vedena pouze jedna kniha pohledávek a závazků. V jednotlivých knihách lze vést odděleně pohledávky a závazky, např. podle jednotlivých dlužníků a věřitelů, podle jednotlivých činností, v členění na tuzemské pohledávky a závazky a pohledávky a závazky vůči zahraničním subjektům, atd.

Pohledávky a závazky se zapisují do knihy v jejich nominální hodnotě, s výjimkou pohledávek nabytých za úplaty či vkladem a závazků při jejich převzetí, které se zaevidují v pořizovací ceně.

Kniha pohledávek a závazků obsahuje informace o pohledávkách z obchodních závazkových vztahů, s výjimkou pohledávek z poskytnutých záloh, pohledávkách z poskytnutých půjček, závazcích z obchodních, závazkových vztahů, s výjimkou závazků z přijatých záloh, závazcích z přijatých záloh, závazcích z přijatých půjček a úvěrů, pohledávkách a závazcích, které vyplývají z plnění povinností podnikatele podle zvláštních právních předpisů, ostatních pohledávkách a závazcích, které nejsou obsahem ostatní evidence, šecích vystavených podnikatelem a šecích předaných k inkasu.

Pokud podnikatel eviduje pohledávky a závazky odděleně, je třeba zvažovat jeho potřeby stejně jako druh a rozsah jeho činnosti. Členění knihy pohledávek a závazků na několik samostatných evidencí by mohlo zahrnovat např.:

- knihu přijatých a vydaných faktur
- evidenci DPH na vstupu

- evidenci DPH na výstupu
- evidenci spotřebních daní
- ostatní pohledávky a závazky

Z knih evidence tzv. nepřímých daní musí být prokázány pro účely daňového řízení:

1. daňové závazky za každé zdaňovací období
2. nárok na odpočet a vrácení daně za zdaňovací období
3. zaplacené zálohy na daň
4. zúčtování daní jako výsledek za zdaňovací období ve vazbě na daňové přiznání

Evidence dlouhodobého majetku

Dlouhodobý majetek je vymezen právními předpisy jako majetek, jehož charakteristickou vlastností je jeho dlouhodobá životnost. Nespotřebovává se jednorázově, ale postupně, což znamená, že samotné pořízení takového majetku nelze zahrnout přímo do daňových výdajů. Do výdajů se příslušná část ceny dlouhodobého majetku převádí postupně formou tzv. odpisů.

Výdaje vynaložené na pořízení nehmotného majetku jsou daňovým výdajem ve smyslu § 24, odst. 2, písm. zn). Je tedy možné již při pořízení nehmotného majetku zapsat uhrazenou částku do deníku příjmů a výdajů, a to bez ohledu na její výši. To ovšem neznamená, že by podnikatel nemohl tento majetek odpisovat. V takovém případě by pak byl v souladu s § 24, písm. v), odst. 2 považován za daňový výdaj odpis tohoto nehmotného majetku.

Samostatnou kategorii tvoří dlouhodobý finanční majetek, který se ani neodpisuje ani netvoří náklady při jeho pořízení. Jsou jím majetkové účasti a ostatní majetkové i úvěrové CP držené dlouhodobě.

Oceňování dlouhodobého majetku

Hmotný, nehmotný a finanční dlouhodobý majetek se oceňuje:

- pořizovací cenou (zejména majetek pořízený koupí)

- reprodukční pořizovací cenou (např. majetek nově zjištěný inventarizací)
- vlastními náklady (majetek vytvořený vlastní činností)
- hodnotou nesplacené pohledávky zajištěné převodem práva u hmotného movitého majetku, který zůstává ve vlastnictví věřitele
- cenou darovaného nebo zděděného majetku stanovenou pro účely daně dědické nebo daně darovací, pokud od nabytí neuplynula doba delší než 5 let

Evidence dlouhodobého majetku

Pro obsahové vymezení složek majetku v daňové evidenci platí přiměřeně příslušná ustanovení vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtující v soustavě podvojného účetnictví. Podle této vyhlášky by měla evidence splňovat požadavky kladené na analytickou evidenci dlouhodobého majetku.

Evidence najatého majetku

Pronájem představuje právní vztah mezi pronajímatelem a nájemcem, který může mít dvojí podobu:

- operativní leasing
- finanční leasing

Operativní leasing

Pro operativní leasing je charakteristické, že se po ukončení nájemní smlouvy vrací pronajatý majetek pronajímateli. V takovém případě je daňově uznatelným výdajem nájemce nájemné v plné výši.

Hrazené nájemné se však může stát i daňově neuznatelným výdajem, a to tehdy, když na konci pronájmu dojde k prodeji pronajatého majetku, přičemž kupní cena majetku je nižší než zůstatková cena vypočtená podle § 31 zákona o daních z příjmů. V tom případě je pak daňově neuznatelné veškeré nájemné hrazené po celou dobu nájemní smlouvy. U pozemků a dlouhodobého majetku vyloučeného z odpisování platí,

že pro daňovou uznatelnost je nutné, aby kupní cena majetku prodávaného po skončení nájemní smlouvy byla vyšší než cena stanovená podle zákona o oceňování majetku.

Finanční leasing

Finanční leasing je právní vztah mezi pronajímatelem a nájemcem, podle něhož po skončení pronájmu přechází pronajatý majetek do vlastnictví nájemce. I u finančního leasingu jsou splátky nájemného, při splnění podmínek uvedených v § 24 odst. 4 zákona o daních z příjmů, daňovým výdajem a v případě nerovnoměrných splátek jejich poměrná část.

Aby poplatník mohl zahrnout splátky nájemného do daňových výdajů, musí být splněny tyto 3 podmínky:

- doba nájmu pronajímané věci musí být delší než 20 % doby stanovené pro odpisování podle § 30 zákona o daních z příjmů, nejméně však tři roky. U nemovitostí musí doba pronájmu činit minimálně 8 let
- po ukončení doby nájmu musí následovat převod vlastnických práv k předmětu nájmu. Kupní cena najaté věci přitom nesmí být vyšší než zůstatková cena, kterou by věc měla při rovnoměrném odpisování podle § 31 zákona o daních z příjmů
- po ukončení finančního leasingu musí být odkoupený majetek zahrnut do obchodního majetku poplatníka, tzn. že jeho pořízení vstupuje do daňové evidence

Odkoupení najaté věci po skončení nájmu

Dochází-li k odkupu najaté věci po skončení pronájmu, je nutné vědět, v jaké hodnotě bude nabývaný majetek převzat do daňové evidence nájemce. Nájemce oceňuje takový majetek vstupní cenou, do které se zahrnuje:

- kupní cena
- technické zhodnocení majetku za období pronájmu
- další výdaje související s pořízením majetku (dopravné, výdaje na služby, atd.)

V případě, že nájemcem provedené technické zhodnocení překročí již v průběhu trvání pronájmu hodnotu 40 000 Kč, zahajuje nájemce odpisování tohoto zhodnocení již

v průběhu trvání leasingové smlouvy a po odkoupení tohoto majetku pouze zvyšuje jeho zůstatkovou cenu o kupní cenu a výdaje spojené s nabytím pořizovaného majetku.

Způsob evidence najatého majetku

Majetek najatý formou finančního pronájmu s následnou koupí najaté věci se eviduje na samostatné inventární kartě, z jejíhož obsahu musí být patrné, že se jedná o najatý majetek. Tato karta by měla obsahovat identifikaci najatého majetku, identifikaci pronajímatele, číslo nájemní smlouvy a datum jejího uzavření, datum převzetí najatého předmětu, dobu nájmu, celkovou výši nájemného, poměrnou část nájemného připadající na jeden měsíc.

Zásoby a jejich evidence

K daňové evidenci zásob se používají nejčastěji skladní karty. Zvláště u této evidence by měl podnikatel zvažovat míru podrobnosti evidence podle charakteru své činnosti. Příliš podrobná evidence bude nepochybně znamenat vyšší náklady a ztrátu času, který by podnikatel mohl využít efektivněji.

Evidence zásob

V evidenci zásob je vhodné zachytit název nebo popis daného majetku, datum pořízení, pořizovací cenu, počet jednotek daného majetku, datum a způsob vyřazení.

Stav a pohyb zásob se sleduje na skladních kartách. Z této evidence musí podnikatel k datu, ke kterému je zjišťován skutečný stav, prokázat stav zásob v hmotných jednotkách a stanoveným způsobem je ocenit. Výdaje spojené s pořízením zásob se zachycují v deníku příjmů a výdajů při jejich úhradě a mohou být podle potřeby podnikatele podrobněji specifikovány např. na materiál, zboží atd. Odděleně by se měly evidovat darované zásoby.

Specifikum tvoří evidování zásob v případě, kdy podnikatel skladuje materiál dodaný zákazníkem ke zpracování nebo opravám. Takový majetek se neeviduje na kartách zásob, nýbrž v knize pohledávek a závazků.

Vlastní evidenci zásob na kartách či v knize zásob lze vést v množstevních jednotkách. V tom případě se uvádí na kartě zásob cena v Kč za jednotku.

Přesnější evidenci zásob umožňují nejnovější technologické prostředky využívající snímání čárového kódu a evidenci prostřednictvím výpočetní techniky. Je ovšem pochopitelné, že investice do takového zařízení se vyplatí pouze v případě, kdy podnikatel eviduje velké množství zásob.

Evidence zásob se povinně uschovává za všechna zdaňovací období, pro která neskončila lhůta pro vyměření daně stanovená zákonem o daních z příjmů nebo zákonem o správě daní a poplatků.

Evidence DPH

Pokud podnikatel nakupuje služby nebo zásoby od plátců DPH a rozhodne se zaregistrovat nebo se stane plátcem DPH ze zákona, (osoba, jejíž obrat za nejvýše 12 kalendářních měsíců přesáhne částku 1 mil. Kč), potom je povinen evidovat daň na výstupu a vstupu tak, aby byla zajištěna návaznost mezi běžným účtem, pokladnou a vystavenými a přijatými fakturami, na jejichž základě se stanoví daň na vstupu a uplatňuje odpočet zaevidované (ne zaplacené) daně na vstupu.

Plátce v peněžním deníku eviduje DPH na výstupu a vstupu, je třeba odlišovat sazby daně. DPH je nutné oddělit od prodejní ceny. Při pořízení nebo prodeji služeb a zboží je potřeba evidovat prodejní cenu bez DPH, která je zpravidla daňově uznatelným výdajem, zvláště částku DPH, včetně sazby, kterou plátce zpravidla uplatní ve svém daňovém přiznání k DPH, částka zaplacené daně nemůže být zároveň daňově uznatelným nákladem pro daň z příjmů. Do deníku příjmů a výdajů se zapisuje DPH v okamžiku, kdy dojde ke skutečnému pohybu peněžních prostředků. DPH se sleduje také v knize pohledávek a závazků jako součást ceny při prodeji nebo pořízení. Plátce je povinen vést evidenci DPH pro účely stanovení daně, ve které musí být veškeré údaje, které se vztahují k jeho daňové povinnosti, zejména údaje potřebné pro správné stanovení daňové povinnosti. Plátce je povinen vést evidenci v takovém členění, aby sestavil daňové přiznání.

Příklad:

Podnikatel, plátcce DPH, hradí v hotovosti fakturu za materiál v částce 10 710 Kč, včetně DPH 19 %. Platba faktury za zboží z bankovního účtu v částce 23 800 Kč, včetně 19 % DPH. Přijetí platby za prodej výrobků ve výši 119 000 Kč, včetně 19 % DPH na bankovní účet. Přijetí platby v hotovosti za prodej zboží v částce 5 250 Kč, včetně 5 % DPH do pokladny.

Tabulka 2: Deník příjmů a výdajů

Text	Doklad	Sloupec	Kč
Úhrada fa z pokladny	VPD	Výdaje celkem	10 710
		Daňové výdaje § 7	9 000
		Placené DPH	1 710
Úhrada fa z BÚ	VBÚ	Výdaje celkem	23 800
		Daňové výdaje § 7	20 000
		Placené DPH	3 800
Přijetí platby na BÚ	VBÚ	Příjmy celkem	119 000
		Daňové příjmy	100 000
		Přijaté DPH	19 000
Přijetí platby do pokladny	PPD	Příjmy celkem	5 250
		Daňové příjmy	5 000
		Přijaté DPH	250

Zpracováno autorem

Materiál a zboží bude současně zapsáno do karet zásob (bez DPH). Faktury za výrobky a zboží zaevidovány do knihy závazků a pohledávek.

Tabulka 3: Karta DPH na vstupu

Datum uskutečnění zdanitelného plnění	Text	Tuzemsko			
		5%		19%	
		Základ daně	DPH	Základ daně	DPH
	Faktura za materiál			9 000	1 710
	Faktura za zboží			20 000	3 800
	Vstupy celkem			29 000	5 510

Zpracováno autorem

Tabulka 4: Karta DPH na výstupu

Datum uskutečnění zdanitelného plnění	Text	Tuzemsko			
		5%		19%	
		Základ daně	DPH	Základ daně	DPH
	Prodej výrobků			100 000	19 000
	Prodej zboží	5 000	250		
	Výstupy celkem	5 000	250	100 000	19 000

Zpracováno autorem

Částku DPH, kterou má podnikatel povinnost přiznat na výstupu a odvést ji a zároveň částku DPH, kterou si může uplatnit na vstupu, zjistí podnikatel z evidence DPH – z karet DPH na vstupu a na výstupu. Tuto evidenci je nutno vést odděleně od daňové evidence, protože povinnost přiznat DPH na výstupu a odvést ho a právo uplatnit si DPH na vstupu je spojeno s datem uskutečnění zdanitelného plnění, nikoliv s datem úhrady.

Mzdová evidence

Mzdy zaměstnanců eviduje podnikatel podle platných právních předpisů na mzdových listech, příp. v dalších písemnostech. Z těchto dokladů musí být zřejmý výpočet mzdy, stanovení výše plateb pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, výpočet záloh na daň z příjmů a dalších srážek z mezd, stejně jako případných doplatků ke mzdám a v neposlední řadě též případná vyplacená záloha na mzdu. Kromě toho je podnikatel povinen prokázat vyplacení mzdy zaměstnanci.

Mzdy zaměstnanců podléhají dani z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti, kterou je zaměstnavatel povinen řádně vypočítat, srážet, evidovat a odvádět, stejně jako pojistné na všeobecné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Mzdové listy by měly obsahovat minimálně poplatníkovu jméno a příjmení, rodné číslo, bydliště, jména a rodná čísla osob, která poplatník uplatňuje pro snížení základu daně, výši jednotlivých nezdanitelných částek s uvedením důvodu jejich uznání, údaje týkající se předepsaných mezd v měsíčním členění na: úhrn předepsaných

mezd bez ohledu na způsob jejich výplaty, částky osvobozené od daně z úhrnu předepsaných mezd, jednotlivé pojistné, základ pro výpočet na daň nebo daně podle zvláštní sazby, nezdanitelné částky základu daně, zdanitelnou mzdu a zálohu na daň nebo daň podle zvláštní sazby daně.

Mzdový list vede podnikatel pro každého zaměstnance za kalendářní rok. Doklady týkající se mzdové evidence má podnikatel povinnost uschovat minimálně po dobu předepsanou zákonem o daních z příjmů pro daňovou evidenci.

Rezervy a jejich evidence, kniha jízd a evidence ostatních skutečností

Podnikatelé, kteří vedou daňovou evidenci, mohou podle zákona č. 593/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů tvořit pouze tyto druhy rezerv:

- rezervy na opravy hmotného majetku
- rezervy na pěstební činnost
- ostatní rezervy podle § 10 zákona o rezervách

Rezervy na opravy hmotného majetku

Nejčastěji tvořenou rezervou z výše uvedených je bezpochyby rezerva na opravy hmotného majetku. Tuto rezervu tvoří ten podnikatel, který má k danému majetku vlastnické právo nebo právo hospodaření. Pouze v případě, kdy je k opravám hmotného majetku smluvně zavázán nájemce, tak tuto rezervu tvoří on. Rezerva na opravy hmotného majetku se tvoří pouze na opravy takového majetku, který je zahrnut v souladu s přílohou č. 1 zákona o daních z příjmů do 2. až 6. odpisové skupiny. K majetku zařazenému do odpisové skupiny 1 rezervu na opravy tvořit nelze.

Rezerva na opravy hmotného majetku se dále netvoří k majetku:

- který je určen k likvidaci
- u něhož jde o opravy v důsledku škody či jiné nepředvídatelné nebo nahodilé události
- u něhož jde o opravy, které se opakují každý rok

Výše rezervy se počítá jako podíl rozpočtu nákladů na opravu a počtu let, které uplynou od zahájení tvorby rezervy do předpokládaného termínu zahájení opravy.

Tvorba rezerv a oprávněnost jejich výše podléhají každoroční kontrole při zjišťování skutečného majetku a závazků podnikatele.

Evidence jízd

Velmi častou pomocnou evidencí je v případě podnikatelů také kniha jízd. Tuto knihu vedou podnikatelé, kteří používají k podnikatelským účelům automobil, bez ohledu na to, zda je tento automobil zahrnutý v jejich obchodním majetku, vypůjčený, v nájmu či nezahrnutý v obchodním majetku podnikatele. Tato kniha by měla obsahovat minimálně datum jízdy, místo počátku a cíle jízdy, účel jízdy, počet ujetých kilometrů, identifikaci vozidla, stav tachometru na počátku účetního období a stav tachometru na konci účetního období.

Evidence ostatních skutečností

Kromě výše uvedených složek daňové evidence může během podnikání vyvstat potřeba vést evidenci o dalších skutečnostech, které nelze pojmout do již popsanych složek daňové evidence, a jež vyplynuly z daňových předpisů. Jestliže podnikatel bude například obchodovat s cennými papíry, zavede si další knihu pro evidenci finančního majetku. Bude-li využívat při své činnosti stravenky, kolky, poštovní známky, atd., bude zavedena kniha pro evidenci cenin, atd.

Časové rozlišení a přechodné položky

V § 3 odst. 1 zákona o účetnictví je dána účetním jednotkám povinnost účtovat o veškerých skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví, do toho účetního období, se kterým tyto skutečnosti časově a věcně souvisejí. V případech, kdy nelze tuto zásadu dodržet, účetní jednotky o daných skutečnostech účtují v tom účetním období, ve kterém je zjistily. Dále je zde řečeno, že o veškerých nákladech a výnosech účtují bez ohledu na okamžik jejich zaplacení nebo přijetí peněžních prostředků. Tento odstavec zákona směřuje k naplnění hlavních principů účetnictví, jakými jsou princip akuality,

princip věcné a časové souvislosti a princip přiřazování výnosů a nákladů k odpovídajícímu účetnímu období. Zároveň vede dodržování těchto principů k zásadě nejvyšší, kterou je podání věrného a poctivého obrazu o výkonnosti podnikové činnosti za dané účetní období. Toto vše může účetní jednotka zajistit účtováním časového rozlišení a dohadných položek.

Při vedení daňové evidence se v podstatě, až na výjimky, nedodržují výše uvedené principy, které vedou k časovému rozlišení, či k tvorbě dohadných položek. Mezi jediné tři případy, které se zde časově rozlišují bez ohledu na tok peněz, patří nájemné u finančního leasingu, opravná položka u úplatně nabytého majetku a zákonné rezervy.

Uzavření daňové evidence

Konec roku v daňové evidenci

Pro daňovou evidenci není definován konkrétní závazný postup uzavírání jednoho zdaňovacího období, § 7b odst. 4 zákona o daních z příjmů v tomto směru pouze požaduje:

- k poslednímu dni zdaňovacího období zjištění skutečného stavu zásob, hmotného majetku, pohledávek a závazků
- o tomto zjištění provést zápis
- o případné rozdíly upravit základ daně podle § 24 a § 25 zákona o daních z příjmů

Poplatník vedoucí daňovou evidenci je tedy povinen provést zpravidla k 31. 12. inventarizaci, inventarizační zápis a vypořádání inventarizačních rozdílů.

Proces účetní inventarizace pro jednoduché účetnictví lze použít i pro účely daňové evidence, ale není zapotřebí setrvat na všech formálních požadavcích kladených účetními předpisy pro inventarizaci. Oproti jednoduchému účetnictví jsou stanoveny úkoly poplatníka jen v obecné, věcné rovině. Jejich forma a realizace jsou ponechány plně na něm. Ale poplatník samozřejmě neudělá chybu pokud bude postupovat obdobně jako když naposledy uzavíral jednoduché účetnictví.

5. Přechod z daňové evidence na účetnictví a naopak

Vymezení fyzických osob povinných vést účetnictví

Zákon o účetnictví vymezil v § 1 odst. 2 okruh fyzických osob, na které se vztahuje a které se stávají účetními jednotkami s povinností vést účetnictví.

- a) fyzické osoby, které jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku
- b) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli, pokud jejich obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty, včetně zdanitelných plnění osvobozených od této daně, přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 15 000 000 Kč, a to od prvního dne kalendářního roku; do obratu se nezapočítávají příjmy z činnosti, která vykazuje všechny znaky podnikání, kromě znaku, že je prováděna podnikatelem
- c) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou účastníky sdružení bez právní subjektivity podle zvláštního právního předpisu, pokud alespoň jeden z účastníků tohoto sdružení je osobou uvedenou v písmenech a) až b) nebo d), nebo
- d) ostatní fyzické osoby, kterým povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis

Důvody přechodu z daňové evidence na účetnictví

Ze zákona tedy vyplývá, že podnikatel na vedení účetnictví musí přejít buď povinně nebo dobrovolně na základě vlastního rozhodnutí. Důvody, proč tak podnikatelé činí dobrovolně, jsou v zásadě dva:

- a) vnitřní potřeba
- podnikatel se tak může rozhodnout na základě vlastní potřeby, např. z důvodů lepší informovanosti o dění v podniku. Vlastníci se zajímají o výnosnost prostředků, které vložili do podnikání, o to zda jsou schopni průběžně hradit dluhy, zda se dá předpokládat dosahování příznivých výsledků v budoucnosti a tím i stabilní dlouhodobý vývoj. K této analýze slouží právě účetní výkazy, u kterých je nutné zajistit, aby informace v nich byly srozumitelné, hodnověrné a hlavně srovnatelné jak v čase, tak i věcně.

b) externí požadavek

- mezi uživatele účetních výkazů nepatří jen vlastníci a vedoucí pracovníci podniku, ale i externí uživatelé, jako jsou například věřitelé (banky), potenciální investoři, konkurenční podniky, atd. Účetnictví tak podává, pokud je založeno na obecně uznávaných zásadách, věrný obraz skutečnosti, je průkazné, úplné, spolehlivé a objektivní.

Změna formy podnikání fyzické osoby

V mnoha případech, kdy podnikatel mění soustavu účtování, ať už povinně či dobrovolně, může přemýšlet zároveň o změně právní formy podnikání. Nejčastěji jde o založení obchodní společnosti, to znamená právnické osoby, s povinností vést účetnictví. Tento krok se dá vyřešit dvěma způsoby:

- a) ukončením činnosti fyzické osoby a založením osoby právnické, nebo
- b) činnost fyzické osoby se neukončí, ale souběžně je založena nová právnická osoba, kdy podnikatel musí rozlišovat mezi tím, co ještě patří pod fyzickou osobu a co už se týká osoby právnické

Důležité je však to, že ani v jednom případě nedochází k převodu z daňové evidence na účetnictví. V prvním případě se s ukončením činnosti ukončí vedení daňové evidence a zároveň vzniká povinnost vést účetnictví nově vzniklé právnické osobě. V druhém případě může fyzická osoba pokračovat ve vedení daňové evidence a nově vzniklá právnická osoba bude vést účetnictví.

Právní úprava přechodu z daňové evidence na účetnictví

Od 1. 1. 2004 řeší účetní metodiku přechodu novela prováděcí vyhlášky č. 500/2002 Sb. v § 61b, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví a přechodná ustanovení čl. II., bod 3:

- (1) Fyzické osoby vedoucí daňovou evidenci podle zvláštního právního předpisu (dále jen „daňová evidence“), které se staly účetní jednotkou podle § 1 odst. 2 písm. d) až h) zákona, zjistí v záznamech daňové evidence stavy jednotlivých složek majetku a závazků, případně rezerv, oceňovacích rozdílů k úplatně nabytému majetku a u

finančního pronájmu s následnou koupí najatého hmotného majetku neuplatněnou část výdajů ke dni předcházejícímu první den účetního období, v němž jim vznikla povinnost podle § 4 odst. 2 až 7 zákona.

- (2) Jednotlivé složky majetku a závazků se ocení podle § 24 a 25 zákona. U odpisovaného majetku se vyjádří dosavadní odpisy v účetných skupinách 07, 08 nebo 09; hodnota těchto účtů je dána součtem uplatněných odpisů podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
- (3) Stav jednotlivých složek majetku a závazků, rezerv, oceňovacích rozdílů k úplatně nabytému majetku podle odstavce 1 se převedou k prvnímu dni účetního období jako počáteční zůstatky příslušných rozvahových účtů; neuplatněná část výdajů u finančního pronájmu s následnou koupí najatého hmotného majetku se uvede jako počáteční zůstatek účtu určeného k zachycení nákladů příštích období v účetové skupině 38.
- (4) Rozdíl mezi součtem počátečních zůstatků nově otevřených účtů aktiv a mezi součtem počátečních zůstatků nově otevřených účtů pasiv se uvede na účet v účetové skupině 49, a to v závislosti na povaze zjištěného rozdílu (+/-) jako zůstatek aktivní nebo pasivní.

V návaznosti na účetní řešení převodu je také řešeno daňové hledisko, a to v příloze č. 3 k zákonu č. 586/1992 Sb., v novém znění.

Při přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví je v návaznosti na zvláštní předpisy tento postup pro účely tohoto zákona:

1. Základ daně se ve zdaňovacím období, ve kterém bylo zahájeno vedení účetnictví, zvýší o hodnotu zásob a cenin, hodnotu poskytnutých záloh s výjimkou záloh na hmotný majetek, hodnotu pohledávek, které by při úhradě byly zdanitelným příjmem.
2. Základ daně se ve zdaňovacím období, ve kterém bylo zahájeno vedení účetnictví, sníží o hodnotu přijatých záloh, hodnotu závazků, které by při úhradě byly výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Jedná-li se o plátce daně z přidané hodnoty, rozumí se pro účely tohoto postupu hodnotou závazku hodnota bez daně z přidané hodnoty; byl-li uplatněn odpočet daně

z přidané hodnoty, hodnotou pohledávky se rozumí hodnota bez daně z přidané hodnoty, byla-li splněna daňová povinnost na výstupu.

Takto provedená úprava základu daně nepředstavuje žádné dodatečné zdanění, ze kterého mívají podnikatelé největší strach, nýbrž eliminaci rozdílů, které vyplývají z odlišného přístupu k zjišťování základu daně. Důvodem pro zvýšení základu daně o hodnotu pohledávek je skutečnost, že v účetnictví již nebude jejich inkaso účtováno jako výnos (zvýšení základu daně), ale jen jako změna stavu aktiv na rozvahových účtech. Pokud by k této úpravě nedošlo, nebylo by inkaso pohledávky nikdy zdaněno. Naopak, pokud by se základ daně nezvýšil o hodnotu nespotřebovaných zásob, cenin a poskytnutých záloh, došlo by hned dvakrát ke snížení základu daně. Jednou při jejich úhradě v daňové evidenci a podruhé při jejich spotřebě v účetnictví, neboť v účetnictví se stávají součástí nákladů až při jejich spotřebě.

Stejně tak neuhrazené závazky, o jejichž hodnotu se snižuje základ daně, nebudou v případě jejich splacení ovlivňovat výsledek hospodaření, ale zaúčtují se už jen jako změna rozvahových účtů (snížení na straně závazků a současně zvýšení na straně aktiv).

Veškeré ostatní případy jsou při převodu daňově neúčinné. Pokud by nebyly žádné zásoby na skladě, neuhrazené daňové pohledávky, závazky atd., pak by byl daňový dopad z přechodu nulový.

Uvedené úpravy nejsou předmětem účetnictví (není o nich účtováno na účtech v účetnictví, ani v jiných účetních knihách), ale provádějí se mimoúčetně. Úprava základu daně se provede jednorázově na formuláři daňového přiznání formou připočitatelných resp. odpočitatelných položek od základu daně, a to ve zdaňovacím období, v němž došlo k převodu.

Přechod z daňové evidence na účetnictví dle obchodního zákoníku

Platí pravidlo: Podnikatel, který je zapsán v obchodním rejstříku, musí vést účetnictví!

Zápis do obchodního rejstříku je dobrovolný:

§ 34 odst. 1 písm. c) obchodního zákoníku:

„c) fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou občany České republiky nebo některého z členských států Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, pokud o zápis požádají, to platí obdobně pro fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají v některém z uvedených států trvalý pobyt, a“

Zápis do obchodního rejstříku je povinný:

Pro zahraniční osoby platí § 34 odst. 1 písm. b) obchodního zákoníku:

„(1) Do obchodního rejstříku se zapisují:

b) zahraniční osoby podle § 21 odst. 4.“

§ 21 obchodního zákoníku:

„(4) Oprávnění zahraniční osoby podnikat na území České republiky vzniká ke dni zápisu této osoby, popřípadě organizační složky jejího podniku, v rozsahu předmětu podnikání zapsaném do obchodního rejstříku. Návrh na zápis podává zahraniční osoba.

(5) Ustanovení odstavce 4 se nevztahuje na fyzické osoby s bydlištěm v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor, které podnikají na území České republiky.“

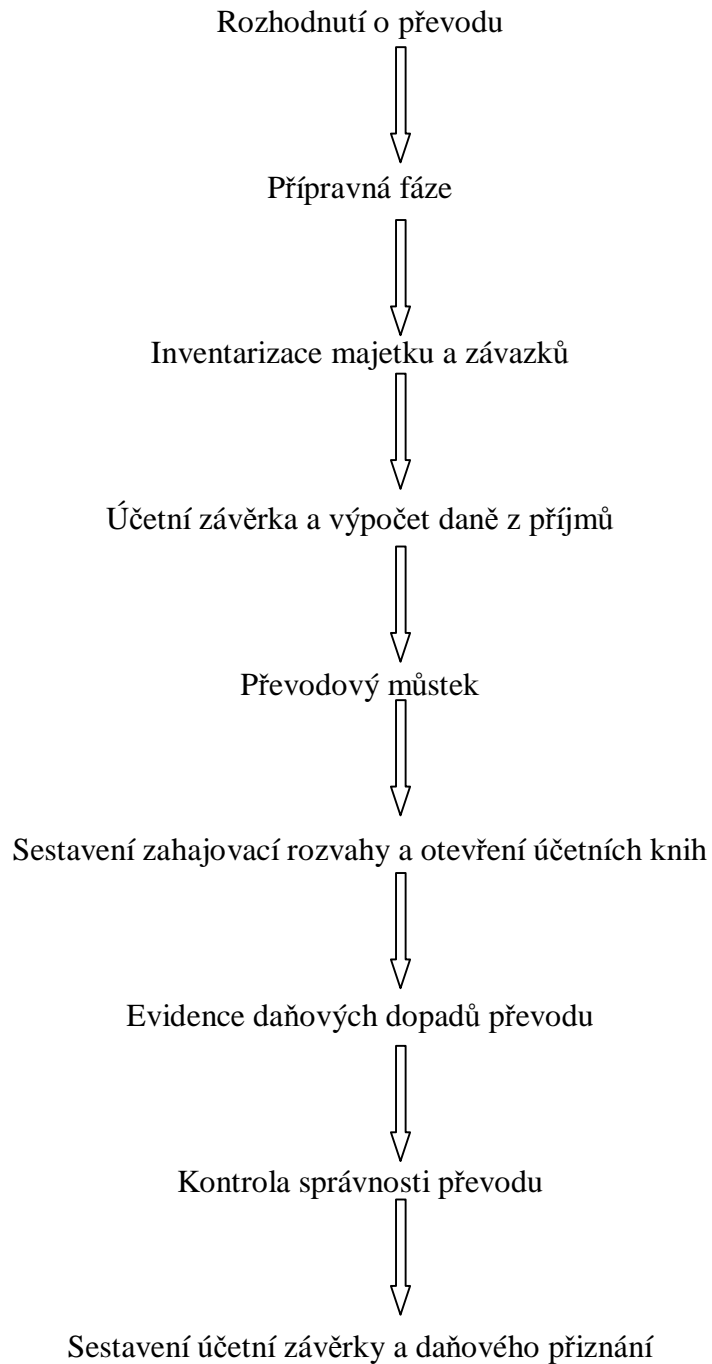
Tabulka 5: Převod z DE na PÚ

Zápis do obchodního rejstříku	Převod z DE na PÚ		Od kdy se účtuje v PÚ
	dobrovolný	povinný	
Není	ANO	X	Od 1. dne účetního období
Dobrovolný	X	ANO	Ode dne zápisu do OR
povinný	X	ANO	Ode dne zápisu do OR

Pramen: Dušek, J, 2007

Fáze převodu z daňové evidence na účetnictví

Pro úspěšné zvládnutí převodu je třeba celý proces změny účetní soustavy rozdělit do několika fází. Jednotlivé fáze nejlépe zobrazí následující schéma:

Rozhodnutí o převodu

V případě, že nastanou rozhodné skutečnosti podle právních předpisů, má podnikatel rozhodování usnadněno, neboť převod je pro něj povinný a je zná i datum, ke kterému musí být uskutečněn. Jestliže se podnikatel rozhodne na vedení účetnictví přejít dobrovolně, ať už z vnějších nebo vnitřních příčin, musí zvážit veškeré výhody a nevýhody, které mu tato změna přinese.

Přípravná fáze

Zejména této fázi je třeba věnovat zvýšenou pozornost, neboť daň z příjmů v následujících letech po převodu bude ovlivněna stavem převáděných aktiv a pasiv. Vliv aktiv a pasiv na daňovou povinnost vychází ze zákona o dani z příjmů, konkrétně z výše citované přílohy č. 3. Měla by být provedena kontrola úplnosti zaúčtování jednotlivých účetních případů a kontrola správnosti ocenění majetku, pohledávek, zásob a závazků a správnosti uplatněných daňových odpisů. Mělo by dojít k případným opravám chybných účetních zápisů. Pouze na základě pečlivé přípravy je možné provést orientační propočty daňové povinnosti a naplánovat veškeré finanční a daňové dopady a ve vazbě na ně naplánovat čas a strukturu majetku ke dni přechodu tak, aby daňový dopad z převodu byl minimální a bylo maximálně využito všech nabízených daňových výhod.

Inventarizace majetku a závazků

Ke dni přechodu je nutné provést inventarizaci všeho, co má poplatník k podnikání. Na základě zjištění skutečného stavu majetku a závazků provede porovnání se stavem zjištěným v jednoduchém účetnictví (daňové evidenci). Liší-li se skutečný stav od stavu v evidencích majetku a závazků, je nutno evidence opravit o rozdíly zjištěné inventarizací. Ke dni přechodu by inventura měla být provedena obzvlášť pečlivě, neboť konečné stavy majetku a závazků se stanou počátečními stavy příslušných rozvahových účtů v účetnictví. Pokud by byly zůstatky majetku a závazků nesprávně stanoveny, mohlo by to vést k účetním nesprávnostem, za které může být uložena pokuta. A co je horší, mohlo by tak dojít, vzhledem k úpravám základu daně při převodu, k nesprávnému stanovení základu daně a následně k doměření daně z příjmů

fyzických osob včetně penále. Teprve na základě opravené evidence je tedy možno navádět zůstatky z daňové evidence jako počáteční zůstatky účtů v účetnictví a vypočítávat daňové dopady pro úpravu základu daně.

Účetní závěrka a výpočet daně z příjmů fyzických osob

Pokud poplatník vede daňovou evidenci tím způsobem, že pokračuje ve vedení jednoduchého účetnictví, tak jde o další standardní úkon, který se provádí k poslednímu dni zdaňovacího období. Stav v účetních knihách se upraví o případné rozdíly zjištěné inventarizací majetku a závazků a poté se uzavřou tak, aby se do nich nedalo dodatečně nic vpisovat. Takto uzavřené knihy jsou podkladem pro sestavení účetní závěrky, jejíž součástí jsou:

- Výkaz (přehled) o majetku o závazcích
- Výkaz (přehled) o příjmech a výdajích

Připravené výkazy jsou podkladem pro sestavení daňového přiznání a výpočet daňové povinnosti.

Převodový můstek

Převodový můstek zprostředkovává převod konečných stavů majetku a závazků k datu převodu, zjištěných v jednoduchém účetnictví (daňové evidenci), na počáteční stavy syntetických účtů v účetnictví a současně umožňuje identifikovat dopady na daňový základ, které plynou ze změny účetní soustavy.

Převodový můstek musí respektovat základní zákonitosti účetnictví, jako je bilanční princip, který znamená, že konečné stavy majetku a závazků se musí rovnat stavům počátečním. Počáteční stavy v účetnictví mohou být pouze na účtech rozvahových a podrozvahových, nikoli výsledkových.

Rozdíl mezi součtem počátečních zůstatků nově otevřených účtů v účetnictví na straně aktiv a součtem počátečních zůstatků účtů na straně pasiv představuje počáteční zůstatek účtu 491 – Účet individuálního podnikatele.

Na tento účet se účtuje o všem, co představuje osobní vklady a výběry podnikatele a převádí se sem zisk či ztráta z předešlého roku. Pokud je zůstatek na tomto účtu na straně MD, pak se jedná o ztrátu. V opačném případě, kdy konečný zůstatek je na straně D, se jedná o zisk.

Sestavení zahajovací rozvahy a otevření účetních knih

V novém účetním období je třeba převést zinventarizované zůstatky majetku, závazků a nevyrovnaný zůstatek průběžných položek peněžního deníku jako počáteční zůstatky na příslušné rozvahové účty v účetnictví. Po zaúčtování všech počátečních stavů se sestaví zahajovací rozvaha.

Evidence daňových dopadů z převodu

Ve zdaňovacím období, ve kterém bylo zahájeno vedení účetnictví, je třeba vyčíslit povinné úpravy základu daně podle přílohy č. 3 k zákonu o daních z příjmů. Toto lze vyřešit pomocí analytické evidence k účtu 491, kdy účet číslo 491/1 bude představovat část vlastního kapitálu podnikatele, která nebude mít při převodu dopad na úpravu základu daně a účet číslo 491/2 bude představovat část vlastního kapitálu podnikatele, která bude mít vliv na úpravu základu daně v účetnictví.

Je vhodné, propočíst si daňové dopady postupného a jednorázového uplatnění hodnoty zásob a pohledávek evidovaných k datu převodu na účetnictví, a to zejména ve vazbě na plánovanou výši základu daně v příštích letech a zvolit nejvýhodnější variantu.

Kontrola správnosti převodu

Dříve, než sestavíme účetní závěrku a daňové přiznání, bychom měli zkontrolovat, zda převod byl uskutečněn účetně a daňově správně a zda součástí převodového můstku je vše, co je součástí podnikání. Zejména se jedná o:

- Kontrola podvojnosti
 - součet všech částek na straně MD se musí rovnat součtu všech částek na straně D

- Kontrola návaznosti
 - hodnoty výkazu o majetku a závazcích souhlasí se stavem po inventuře a navazují na počáteční stavy účtů v účetnictví po převodu

- Kontrola úplnosti
 - vše, co je součástí obchodního majetku a je ověřeno inventurou, musí být zaznamenáno na některém z účtů v účetnictví. Platí to i pro hodnotu vypůjčeného majetku (auto na leasing), která musí být zachycena na podrozvahových účtech

- Kontrola převodového můstku
 - převodový můstek musí souhlasit se stavem položek v daňové evidenci a zároveň je třeba zkontrolovat, zda částky, zaznamenané na účtech jako počáteční stavy odpovídají částkám v převodovém můstku
 - zůstatky knih analytické evidence musí odpovídat zůstatkům jednotlivých účtů v hlavní knize

- Kontrola daňová
 - je nutné zkontrolovat, zda jsme jednotlivé položky převodového můstku správně určili jako daňové či nedaňové

- Kontrola účetní
 - zda jednotlivé částky jsou na správných účtech

Sestavení účetní závěrky a daňového přiznání

O skutečnostech, které nastanou v průběhu nového účetního období, účtujeme podvojným způsobem do účetních knih, kterými jsou účetní deník, hlavní kniha a knihy analytických a podrozvahových účtů. Na konci účetního období se provede účetní uzávěrka, sestaví se přiznání k dani z příjmů, zaúčtuje vypočtená daň a zpracuje účetní závěrka, jejíž součástí jsou rozvaha, výkaz zisků a ztrát a příloha. Nesmíme zapomenout, že součástí daňového přiznání budou i daňové dopady z převodu. Půjde

jen o jednorázovou úpravu základu daně, pokud ovšem nebylo uplatněno rozložení hodnoty zásob a pohledávek do více zdaňovacích období.

Přechod z účetnictví na daňovou evidenci

Zákon o účetnictví pro tento případ stanovuje podmínku pěti období. To znamená, že fyzická osoba uvedená v § 1 odst. d) až h) zákona o účetnictví může přejít z účetnictví na daňovou evidenci až po 5 po sobě jdoucích obdobích (§ 4 odst. 7), ve kterých byla účetními jednotkami.

Při přechodu z vedení účetnictví na daňovou evidenci se postupuje podle přílohy č. 2 k zákonu č. 586/1992 Sb. Při přechodu z vedení účetnictví na daňovou evidenci je nutné dodržet tento postup:

Pohledávky a závazky za kalendářní rok, ve kterém poplatník vedl účetnictví, které budou proplaceny v kalendářním roce, ve kterém poplatník vede daňovou evidenci, se vyloučí ze základu daně kalendářního roku, ve kterém poplatník vede daňovou evidenci, a to tak, že:

- a) závazky zvýší základ daně,
- b) pohledávky sníží základ daně.

Tento postup se nevztahuje na příjmy, které jsou od daně osvobozeny nebo se nezahrnují do základu daně nebo nejsou předmětem daně, a na výdaje, které nejsou výdaji na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Stav zásob a cenin za kalendářní rok, ve kterém poplatník vedl účetnictví, sníží základ daně z příjmů v kalendářním roce, ve kterém poplatník vede daňovou evidenci.

Tabulka 6: Úprava ZD

Úprava základu daně při přechodu z účetnictví na daňovou evidenci
základ daně
- zásoby
- ceniny
- pohledávky
+ závazky

Zpracováno autorem

6. Klady a zápory daňové evidence

Klady a zápory daňové evidence bych chtěla ukázat tak, že srovnám vedení daňové evidence s vedením již zrušeného jednoduchého účetnictví a účetnictvím.

Daňová evidence x Jednoduché účetnictví

Největší výhodou daňové evidence je, že snad už ani nejde více zjednodušit. Daňová evidence nezavádí žádné další evidenční a výkaznické povinnosti. Co se týče vedení knih, tak § 7b zákona o daních z příjmů o žádných knihách nehovoří, dané ustanovení upravuje pouze obsah daňové evidence nikoli její formu a způsob. Daňová evidence nepředepisuje žádné knihy majetku včetně pohledávek a závazků, ani karty dlouhodobého majetku a zásob.

Poplatníkovi také odpadají tzv. uzávěrkové operace, jimiž byl do konce roku 2003 pro daňové účely korigován výstup z jednoduchého účetnictví.

Naopak nedořešeným problémem daňové evidence jsou majetek a závazky vyjádřené v cizí měně. Protože poplatník není účetní jednotkou, nemá právní oporu pro postup podle § 24 zákona o účetnictví. Daňově relativní pravidla pro přepočtení cizí měny na koruny tak lze najít pouze v § 38 zákona o daních z příjmů. Podle tohoto paragrafu poplatník, který nevede účetnictví, použije pro účely zákona o daních z příjmů tzv. jednotný kurz, pokud nevyužije kurzy devizového trhu. Jednotný kurz se stanovuje jako průměr směnného kurzu České národní banky poslední den každého měsíce zdaňovacího období.

Poplatníci vedoucí daňovou evidenci nemají nárok uplatňovat hospodářský rok ve smyslu § 3 zákona o účetnictví. Jejich evidence tak bude vždy probíhat od 1. 1. do 31. 12. každého kalendářního roku. Výjimkou budou roky, v nichž poplatník bude činnost zahajovat, ukončovat nebo přerušovat během roku, kdy přirozeně povede daňovou evidenci kratší období.

Z předchozího vyplývá, že jednoduché účetnictví se od daňové evidence opravdu v mnohém neliší a ani klady a zápory těchto dvou soustav nepatří mezi

závažné. Přejít z jednoduchého účetnictví na daňovou evidenci je jen změna „názvu“ evidence a proto ani nemá žádný daňový dopad. Toto tvrzení bych Vám chtěla dokázat na jednoduchém příkladu, který vypracuji v jednoduchém účetnictví i daňové evidenci.

Pan Novák začal podnikat 1. 12. 2004. Zabývá se nákupem a prodejem jízdních kol a není plátcem DPH. Je svobodný, nemá žádné děti. Pronajímá si malý obchod na okraji města.

Nejdříve zjistím základ daně pana Nováka účtováním v jednoduchém účetnictví. Ukážu jak bude mít účetní případy zapsané v peněžním deníku a základ daně zjistím odečtením výdajů ovlivnitelných základ daně od příjmů zahrnovaných do základu daně.

Potom operace pana Nováka provedu v daňové evidenci zapsáním do deníku příjmů a výdajů a znovu zjistím základ daně.

Tím že vyjdou v obou případech stejné základy daně, je jasné že zrušení jednoduchého účetnictví a zavedení daňové evidence nemá žádný daňový dopad.

Tabulka 7: Peněžní deník

Peněžní deník

Číslo řádku	Datum	Číslo dokladu	Text	Peněžní prostředky						Průběžné položky	
				V hotovosti			U peněžního ústavu			Příjmy	Výdaje
				Příjmy	Výdaje	Zůstatek	Příjmy	Výdaje	Zůstatek		
1	1.12.	PPD 1	Vklad do podnikání	100 000		100 000					
2	1.12.	VPD 1	Koupě PC		35 400	64 600					
3	1.12.	VPD 2	Zaplacené nájemné		7 500	57 100					
4	3.12.	VPD 3	Nákup zboží		40 000	17 100					
5	5.12.	VPD 4	Zaplacená reklama v rádiu		3 500	13 600					
6	6.12.	PPD 2	Prodej zboží	15 000		28 600					
7	7.12.	PPD 3	Prodej zboží	1 200		29 800					
8	10.12.	PPD 4	Prodej zboží	29 100		58 900					
9	12.12.	PPD 5	Prodej zboží	16 000		74 900					
10	13.12.	PPD 6	Prodej zboží	21 800		96 700					
11	17.12.	VPD 5	Zaplacený seminář		2 000	94 700					
12	20.12.	VPD 6	Nákup zboží		20 000	74 700					
13	24.12.	PPD 7	Prodej zboží	49 400		124 100					
14	30.12.	VPD 7	Zaplacené ZP a SP		2 217	121 883					
15	31.12.	VPD 8	Výběr na osobní spotřebu		5 000	116 883					
16	31.12.		Převod	232 500	115 617	116 883					

Zpracováno autorem

Číslo řádku	Příjmy zahrnované do základu daně z příjmů				Příjmy nezahrnované do základu daně z příjmů			Výdaje ovlivňující základ daně z příjmů						Výdaje neovliv. základ daně z příjmů	
	Celkem	Prodej zboží	Prodej výrobků a služeb	Ostatní	Celkem	Peněžní vklady	Ostatní	Celkem	Materiál	Zboží	Mzdy	Sociální a zdravotní pojištění	Provozní režie	Celkem	Osobní spotřeba
1					100 000	100 000									
2								35 400	35 400						
3								7 500					7 500		
4								40 000		40 000					
5								3 500					3 500		
6	15 000	15 000													
7	1 200	1 200													
8	29 100	29 100													
9	16 000	16 000													
10	21 800	21 800													
11								2 000					2 000		
12								20 000		20 000					
13	49 400	49 400													
14								2 217				2 217			
15														5 000	5 000
16	132 500	132 500			100 000	100 000		110 617	35 400	60 000		2 217	13 000	5 000	5 000

Základ daně tedy zjistíme výpočtem: $132\,500 - 110\,617 = 21\,883$ Kč

Tabulka 8: Deník příjmů a výdajů

Deník příjmů a výdajů

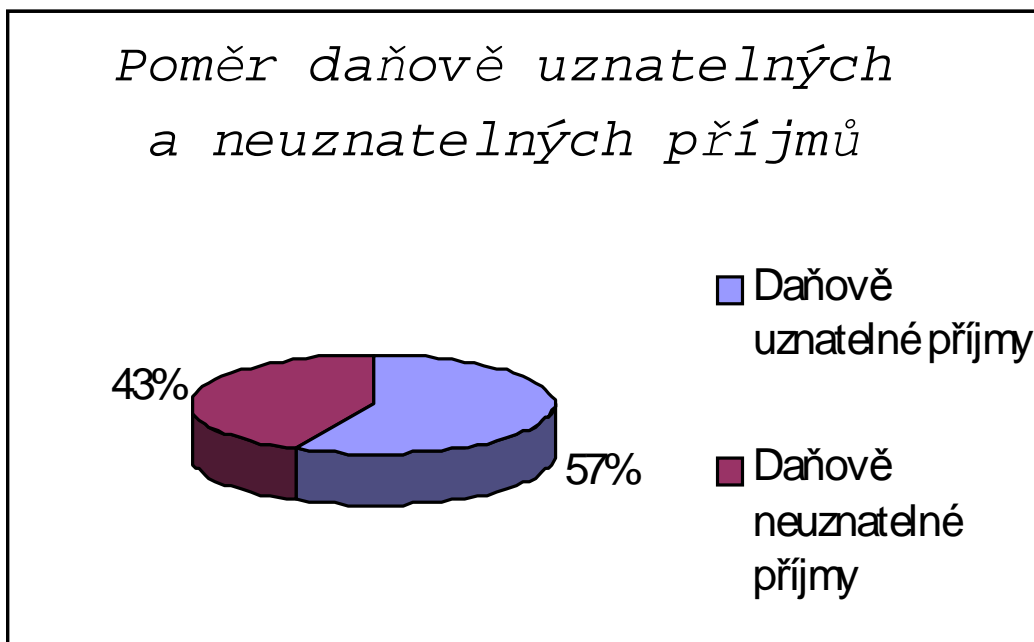
Číslo řádku	Datum	Číslo dokladu	Text	Peněžní prostředky v hotovosti			Daňově uznatelné příjmy	Daňově neuznatelné příjmy	Daňově uznatelné výdaje	Daňově neuznatelné výdaje
				Příjmy	Výdaje	Zůstatek				
1	1.12.	PPD 1	Vklad do podnikání	100 000		100 000		100 000		
2	1.12.	VPD 1	Koupě PC		35 400	64 600			35 400	
3	1.12.	VPD 2	Zaplacené nájemné		7 500	57 100			7 500	
4	3.12.	VPD 3	Nákup zboží		40 000	17 100			40 000	
5	5.12.	VPD 4	Zaplacená reklama v rádiu		3 500	13 600			3 500	
6	6.12.	PPD 2	Prodej zboží	15 000		28 600	15 000			
7	7.12.	PPD 3	Prodej zboží	1 200		29 800	1 200			
8	10.12.	PPD 4	Prodej zboží	29 100		58 900	29 100			
9	12.12.	PPD 5	Prodej zboží	16 000		74 900	16 000			
10	13.12.	PPD 6	Prodej zboží	21 800		96 700	21 800			
11	17.12.	VPD 5	Zaplacený seminář		2 000	94 700			2 000	
12	20.12.	VPD 6	Nákup zboží		20 000	74 700			20 000	
13	24.12.	PPD 7	Prodej zboží	49 400		124 100	49 400			
14	30.12.	VPD 7	Zaplacené ZP a SP		2 217	121 883			2 217	
15	31.12.	VPD 8	Výběr na osobní spotřebu		5 000	116 883				5 000
16	31.12.		Převod	232 500	115 617	116 883	132 500	100 000	110 617	5 000

Zpracováno autorem

Základ daně tedy zjistíme výpočtem: $132\,500 - 110\,617 = 21\,883$ Kč

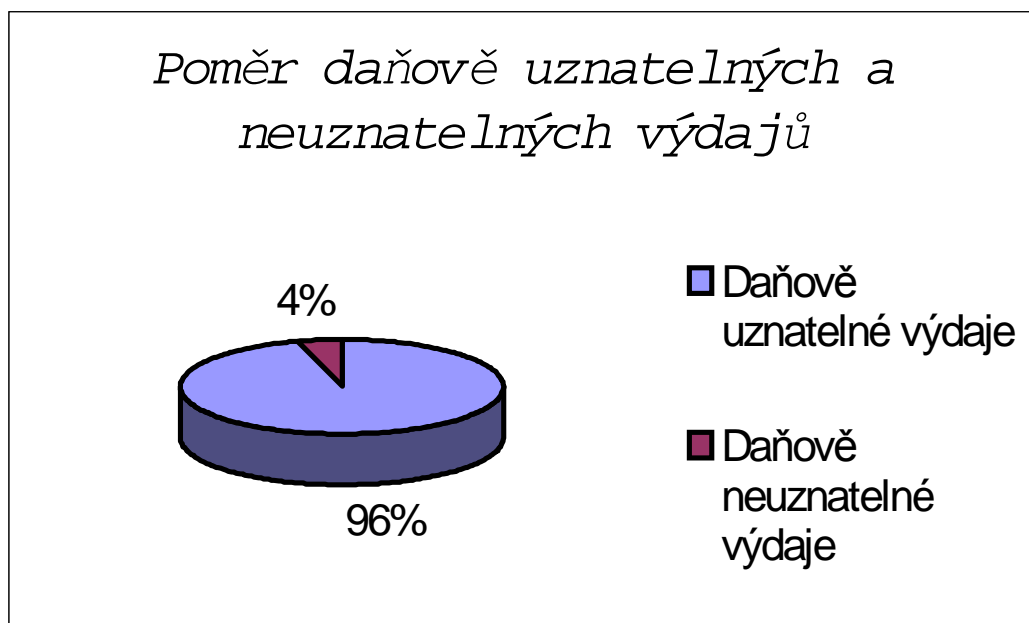
Pan Novák by samozřejmě kromě peněžního deníku nebo deníku příjmů a výdajů musel vést ještě knihu pohledávek a závazků a karty zásob. Tyto evidence jsem nezpracovala, rozdíl by byl pouze ve formě těchto knih, která v jednoduchém účetnictví byla určena, ale v daňové evidenci není forma těchto knih upravena.

Graf 1:

Zpracováno autorem

Graf 2:

Zpracováno autorem

Daňová evidence x Účetnictví (zjednodušený rozsah)

Vedení účetnictví je samozřejmě mnohem náročnější než vedení daňové evidence. Ale v některých případech se více vyplatí vést účetnictví. Prostřednictvím účetních výkazů je podnikatel lépe informován o dění v podniku. Vlastník z nich zjistí výnosnost prostředků, které vložil do podnikání a zda lze předpokládat stabilní a dlouhodobý vývoj. Také pro věřitele má účetnictví mnohem větší vypovídací schopnost.

Jakým způsobem se jednotlivé hospodářské transakce zaznamenávají v daňové evidenci a v účetnictví a jak se od sebe odlišuje bych chtěla znázornit na následujícím příkladě. Zadání budu v textu doplňovat postupně tak, aby bylo co nejvíce zřejmé, k jakým operacím dochází v účetnictví a daňové evidenci.

Předpokládám fyzickou osobu pana Nováka, který bydlí se svou manželkou a malou dcerou. Na počátku roku 2006 zřídil soukromou autoopravnu osobních automobilů. Není registrován jako plátce daně z přidané hodnoty. Při zahájení své činnosti vložil do obchodního majetku budovu za reprodukční pořizovací cenu ve výši 1 350 510 Kč. Pro potřeby podnikatelské činnosti si zřídil bankovní účet a zároveň na něj vložil 30 000 Kč. Současně vložil hotovost 20 000 Kč. Pracuje sám, nemá žádného zaměstnance a ni spolupracující osobu.

Podnikatel k 1. 1. 2006, jestliže bude vést daňovou evidenci, zaznamená do své zvolené formy evidence vklad peněžních i nepeněžních prostředků, který se v našem případě objeví jen v evidenci příjmů a výdajů, což může vypadat takto:

Číslo řádku	Datum	Text	Peněžní prostředky			Daňově uznat. příjmy	Daňově neuznat. příjmy	Daňově uznatel. výdaje	Daňově neuznat. výdaje
			Příjmy	Výdaje	Zůstatek				
1.	1.1.06	Vklad hotovosti	20 000		20 000		20 000		
2.	1.1.06	Vklad na BÚ	30 000		50 000		30 000		

Zároveň podnikatel zvolí formu pro vedení dlouhodobého majetku (zde budovy) a na ní uvede všechny potřebné informace pro výpočet daňových odpisů dle zákona o daních z příjmů (ocenění, způsob odepisování, doba odepisování, sazba či koeficient, datum zařazení apod.). Její forma může vypadat třeba jako tato tabulka:

Tabulka 9:

Inventární karta dlouhodobého majetku				
<i>Název</i> budova pro opravy osobních automobilů				
<i>Datum pořízení</i> 1. 1. 2006				
<i>Pořizovací cena</i> 1 350 510				
<i>Poznámky:</i> daňové odpisy dle zákona o daních z příjmů				
<i>Odpisová skupina</i> 5				
<i>Doba odpisování</i> 30				
<i>Způsob odpisování</i> rovnoměrný				
Výpočet odpisů				
<i>Rok</i>	<i>Sazba/ koeficient</i>	<i>Odpis</i>	<i>Oprávky</i>	<i>Zůstatková cena</i>
2006	1,4	18 908	18 908	1 331 602
2007				

Zpracováno autorem

V tabulce jsem zároveň vypočítala odpisy dle zákona o daních z příjmů, které budou uvedeny v daňovém přiznání jako korigující položka základu daně. Odpisy tedy zaznamenáme pouze na tuto inventární kartu, ne do evidence příjmů a výdajů. A dále je uvedeme až v daňovém přiznání.

V případě, že tento podnikatel si vybere dobrovolně vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, sestaví k prvnímu dni podnikání zahajovací rozvahu, kde uvede formu a zdroje všech vložených prostředků. V našem příkladě se jedná o vklad hotovosti do pokladny, vklad na bankovní účet a vklad budovy oceněný reprodukční pořizovací cenou.

Zahajovací rozvaha k 1. 1. 2006 v Kč			
Aktiva		Pasiva	
Budova	1 350 510	Kapitál podnikatele	1 400 510
Bankovní účet	30 000		
Hotovost	20 000		
Aktiva celkem	1 400 510	Pasiva celkem	1 400 510

Po sestavení Rozvahy účetní jednotka otevře účetní knihy a pomocí Počátečního účtu rozvažného otevře jednotlivé účty podle účtového rozvrhu, který si sama sestavila dle směrné účtové osnovy a převede na ně jejich počáteční stavy.

Pro vedení účetnictví je rovněž důležité vést inventární karty dlouhodobého majetku, které mohou vypadat obdobně jako u podnikatele vedoucí daňovou evidenci. Liší se zejména tím, že účetní jednotka sleduje a účtuje o účetních odpisech, daňové odpisy vypočítává jen kvůli stanovení základu daně z příjmů. Účetní jednotka bude předpokládat dobu životnosti 35 let a odpisy bude provádět lineárně, tj. každý rok odepíše do nákladů stejně vysokou částku. V našem případě to bude znamenat výši odpisů 38 586 Kč/1 rok (tj. 1 350 510/35).

Odpisy za rok 2006	
Daňové	Účetní
18 908 Kč	38 586 Kč
19 678 Kč	Rozdíl

Pro další praktické zkoumání rozdílů mezi účetnictvím a daňovou evidencí jsem vybrala několik ukázkových transakcí, se kterými se bude tento podnikatel určitě při své činnosti potýkat. A budu zároveň sledovat jejich dopad na účetnictví a daňovou evidenci a tím i na základ daně z příjmů fyzických osob.

Datum	Doklad	Ukázkové transakce za rok 2006	Kč
3.1.2006	VPD 1	Nákup náhradních dílů 20 ks (pro zjednodušení předpokládám pouze 1 druh zásob	5 600

6.1.2006	FaV 1	Provedení opravy os. automobilu (spotřebovány 4 ks náhr. dílů)	4 788
15.1.2006	BV 1	Přijatá úhrada za FaV 1	4 788
3.2.2006	BV 2	Platba zálohy VZP	1 143
3.2.2006	BV 2	Platba zálohy OSSZ	1 370
20.2.2006	FaP 1	Telefonní služby	1 020
15.3.2006	BV 3	Úhrada FaP 2	1 020
15.3.2006	BV 3	Zaplacení daně z nemovitosti	500
20.3.2006	VPD 2	Výdej pro osobní potřebu podnikatele	10 500
1.4.2006	FaP 2	Elektrická energie	2 100
17.4.2006	BV 4	Platba FaP 2	2 100
17.4.2006	BV 4	Úhrada poplatků za vedení BÚ	560
2.5.2006	VPD 3	Nákup čistících prostředků	720
11.5.2006	BV 5	Připsané úroky na BÚ	300
20.6.2006	VPD 4	Nákup vrtačky	8 450
30.7.2006	BV 6	Připsaný úvěr na BÚ	50 000
16.8.2006	VPD 5	Nákup počítače	20 000
16.8.2006	VPD 5	Nákup softwaru	6 000
8.9.2006	VPD 6	Nákup kancelářských potřeb	860
15.10.2006	BV 7	Úhrada měsíční splátky z bankovního úvěru	1 600
15.10.2006	BV 7	Úhrada úroku z bankovního úvěru	750
2.11.2006	VPD 7	Nákup náradí	2 100
10.11.2006	PPD 1	Přijatá úhrada za opravu os. automobilu v hotovosti	12 705
2.12.2006	VPD 8	Převod peněz z pokladny na BÚ	15 000
17.12.2006	BV 8	Připsání částky na BÚ	15 000
31.12.2006	VÚD	Tvorba rezervy na opravy budovy	16 250

Nejdřív se budu věnovat řešení těchto transakcí v daňové evidenci. Jako způsob vedení záznamů v daňové evidenci zvolil tento podnikatel různé tabulky, které obsahují takové položky, které budou představovat podklady pro sestavní daňového přiznání za zdaňovací období (rok 2006). Podnikatel potřebuje evidenci příjmů a výdajů, evidenci

zásob (zvláště položky náhradních dílů), evidenci závazků a pohledávek, inventární karty pro dlouhodobý majetek a evidenci hmotného majetku s pořizovací cenou nižší než 40 000 Kč.

Nejdůležitější tabulku pro našeho podnikatele bude představovat tabulka obsahující evidenci příjmů a výdajů. Nejvýznamnější údaje zde tvoří příjmy a výdaje rozčleněné na daňové a nedaňové. Příjmy jsou doplněny ještě o jeden sloupec navíc, a to o příjmy z kapitálového majetku, které podléhají zdanění podle § 8 zákona o daních z příjmů. Do této položky v daňovém přiznání uvedeme ty příjmy, které nebyly zdaněny zvláštní sazbou dle § 36 zákona o daních z příjmů. Zde se jedná o připsané úroky na bankovní účet bankou, u které má podnikatel tento účet zřízen.

Do evidence příjmů a výdajů jsem na jejím začátku zakomponovala vklad v hotovosti a na bankovní účet, který bude představovat nedaňový příjem. Jedná se totiž o takové příjmy, které již v minulosti podléhaly zdanění. Proto zde budou vyloučeny ze základu daně z příjmů. Nejčastější operací, se kterou se budeme setkávat, je nákup materiálu, zejména náhradních dílů, který bude zařazen jako výdaj daňový a podle § 24 zákona o daních z příjmů bude považován za výdaj na dosažení, udržení a zajištění příjmů. Protilehlou operací k nákupu materiálu se stává oprava osobních automobilů. Tímto výkonem je dosahováno tržeb, které budou zaznamenány jako příjem daňový, tj. položka zvyšující základ daně z příjmů. Další významnou položku v evidenci příjmů a výdajů tvoří platby zdravotního a sociálního pojištění příslušným institucím. Platby znamenají odliv peněžních prostředků a výdaj daňově uznatelný. Další položkou, která znamená odliv peněžních prostředků, je výběr peněz z podnikání pro osobní potřebu podnikatele. Tento výdaj samozřejmě není daňově uznatelný. Tato částka vlastně představuje jeho čistý výdělek z podnikání, to co mu zůstane z tržeb po úhradě různých faktur od dodavatelů, po úhradě pojistného a také jeho daňové povinnosti. V tomto příkladě podnikatel potřeboval vybavit svou novou kancelář počítačem, softwarem apod, proto mu banka poskytla úvěr. Poskytnutý úvěr a jeho splátky bance patří do kolonek „nedaňových“ příjmů a výdajů. Ale naopak úroky hrazené bance za poskytnutý úvěr jsou považovány za výdaj, který je daňově účinný.

Evidence příjmů a výdajů													
Číslo řádku	Datum	Text	Pokladna v Kč			Bankovní účet v Kč			Příjmy v Kč		Příjmy z kapitálového majetku § 8	Výdaje v Kč	
			Příjem	Výdej	Zůstatek	Příjem	Výdej	Zůstatek	Daňové	Nedaňové		Daňové	Nedaňové
1.	1.1.2006	vklad hotovosti	20 000		20 000					20 000			
2.	1.1.2006	vklad na BÚ				30 000		30 000		30 000			
3.	15.1.2006	přijatá úhrada za FaV 1				4 788			4 788				
4.	3.2.2006	platba VZP					1 143					1 143	
5.	3.2.2006	platba OSSZ					1 370					1 370	
6.	15.3.2006	úhrada tel. služeb					1 020					1 020	
7.	15.3.2006	úhrada daně z nem.					500					500	
8.	20.3.2006	osobní spotřeba		10 500									10 500
9.	17.4.2006	platba el. energie					2 100					2 100	
10.	17.4.2006	poplatky za vedení BÚ					560					560	
11.	2.5.2006	čisticí prostředky		720								720	
12.	11.5.2006	připsané úroky na BÚ				300				300			
13.	20.6.2006	nákup vrtačky		8 450								8 450	
14.	30.7.2006	bankovní úvěr				50 000				50 000			
15.	16.8.2006	nákup počítače		20 000								20 000	
16.	16.8.2006	nákup softwaru		6 000								6 000	
17.	8.9.2006	kancel. Potřeby		860								860	
18.	15.10.2006	splátka bank. úvěru					1 600						1 600
19.	15.10.2006	úrok z bank. úvěru					750					750	
20.	2.11.2006	nákup náradí		2 100								2 100	
21.	10.11.2006	přijatá úhrada za opravu v hotovosti	12 705						12 705				
22.	2.12.2006	převod peněz na BÚ		15 000									15 000
23.	17.12.2006	připsání částky na BÚ				15 000				15 000			

Zpracováno autorem

Často opakovanou položkou v evidenci příjmů a výdajů je také nákup hmotného majetku s dobou použitelnosti delší než jeden rok, ale s cenou menší než 40 000 Kč. Tento majetek (zde počítač, vrtačka, nářadí) není odpisován, ale jednorázově snižuje základ daně z příjmů. I když pro něj není zřízena samostatná inventární karta, určitě by bylo dobré ho vést v nějaké evidenci. Náš podnikatel zvolil formu tabulky, ve které uvede všechny potřebné údaje, tj. název, pořizovací cenu, datum zařazení a vyřazení, místo, kde se tento majetek nachází nebo komu byl svěřen do užívání. Tuto evidenci podnikatel ocení nejvíce při přijmutí zaměstnanců, kteří budou tento majetek využívat při své pracovní činnosti. A navíc může na základě tohoto podkladu provádět inventarizaci majetku na konci roku.

Tabulka 10:

Evidenze hmotného majetku s pořizovací cenou nižší než 40 000 Kč					
Číslo řádku	Položka	Pořizovací cena	Datum zařazení	Datum vyřazení	Místo uložení
1.	Vrtačka	8 450	20.6.2006		Dílna
2.	Počítač	20 000	16.8.2006		Kancelář
3.	Nářadí (šroubováky	2 100	2.11.2006		Dílna

Zpracováno autorem

Další potřebnou evidencí, která navazuje na evidenci příjmů a výdajů je samozřejmě také evidence zásob. Největší část skladovaných zásob budou tvořit náhradní díly. Podnikatel může používat tuto tabulku pro evidenci zásob.

Tabulka 11:

Evidenze zásob								
Název položky:							náhradní díly	
Číslo řádku	Datum	Cena za m.j.	Příjem		Výdej		Konečný stav	
			ks	Kč	ks	Kč	ks	Kč
1.	3.1.2006	280	20	5 600			20	5 600
2.	6.1.2006	280			4	1 120	16	4 480

Zpracováno autorem

Je určitě vhodné mít takovouto tabulku sestavenou pro každý jednotlivý druh zásob samostatně. To hlavně proto, aby byla splněna požadovaná přehlednost, kterou bychom souhrnnou tabulkou pro všechny zásoby nikdy nemohli dosáhnout.

Tato evidence zásob se váže na evidenci příjmů a výdajů tím, že v případě nákupu náhradních dílů v hotovosti (zde 3.1.) se výdaj peněz zaznamená do výdajů daňových v evidenci příjmů a výdajů a zároveň se zapíše do evidence zásob. Do této evidence samozřejmě budeme rovněž zaznamenávat úbytky zde náhradních dílů, které byly spotřebovány v souvislosti s provedením opravy osobního automobilu (zde 6.1.) 6.1. 2006 byla provedena oprava, spotřebovány náhradní díly v hodnotě 1 120 Kč (4 ks za jednotkovou cenu 280 Kč) a vydána faktura znějící na celkovou částku 4 788 Kč. Tato částka se objeví v evidenci příjmů a výdajů až po její úhradě (zde 15.1. 2006). V době od vydání faktury až po její následném zaplacení bude tato položka vystupovat jako pohledávka v rámci evidence pohledávek.

Tabulka 12:

Evidence pohledávek						
Číslo řádku	Datum	Číslo dokladu	Dlužník	Částka	Datum splatnosti	Datum úhrady
1.	6.1.2006	FaV 1	Jírovec Jan	4 788	30.1.2006	15.1.2006
2.						

Zpracováno autorem

Pro tento ukázkový příklad jsem zvolila pouze jednoho reprezentanta vydaných faktur. Podnikatel provedl opravu osobního automobilu pana Jana Jírovce, který musí splatit svůj dluh vůči autoopravně do 30. 1. 2006. Pan Jírovec tuto možnost celou nevyužil a splatil svůj závazek mnohem dřív tak, že se úhrada promítla již v bankovním výpise k 15. 1. 2006. K tomuto datu se zapíše splacení faktury do evidence pohledávek a samozřejmě do evidence příjmů a výdajů, protože jde o pohyb peněz. Tato částka bude zaznamenána jako přírůstek peněžních prostředků na bankovním účtu a zároveň jako příjem daňový, tj. příjem zvyšující základ daně z příjmů.

Nyní se dostáváme do opačné situace než u pohledávek, která spočívá v tom, že podnik není věřitelem, ale dlužníkem. Ocitáme se tedy u závazků vůči různým

subjektům v tržním prostředí. Náš podnikatel zvolil pro evidenci závazků na počátku roku opět tabulku.

Tabulka 13:

Evidence závazků						
Číslo řádku	Datum	Číslo dokladu	Dodavatel	Částka	Datum splatnosti	Datum úhrady
1.	20.2.2006	FaP 1	Český Telecom a.s. Praha	1 020	30.2.2006	15.3.2006
2.	1.4.2006	FaP 3	E. ON energie a.s.	2 100	15.4.2006	17.4.2006

Zpracováno autorem

V evidenci závazků uvádíme přijaté faktury, zejména informace o výši dlužné částky, věřiteli, datu splatnosti a okamžiku úhrady. Zde vystupují přijaté faktury za spotřebu telefonních služeb a za elektrickou energii. Až v okamžiku úhrady vystupují tyto obě položky jako daňový výdaj v evidenci příjmů a výdajů a snižují tím základ daně z příjmů. Protože v obou případech jde o úhradu bankovním převodem, okamžik úhrady se váže na výpis z bankovního účtu.

Jako poslední transakci v evidenci příjmů a výdajů chtěl tento podnikatel uvést tvorbu rezerv, ale pak si uvědomil, že tato položka je podobná odpisům, kterou bude uvádět až v daňovém přiznání tím, že se nejedná o úbytek jeho peněžních prostředků. Proto se rozhodl tuto položku vložit až do daňového přiznání. Rezervu náš podnikatel tvoří na opravy budovy, která slouží jako autoopravna osobních automobilů. Tato rezerva je tvořena v souladu se zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů a její tvorba je považována za výdaj na dosažení, udržení a zajištění příjmů dle § 24 zákona o daních z příjmů. Náš podnikatel zvolil tvorbu rezervy ve výši 16 250 Kč ročně. Celkovou dobu tvorby stanovil na 4 roky a celkový rozpočet činí 65 000 Kč. Opět všechny údaje pro tvorbu rezerv uspořádal do přehledné tabulky.

Tabulka 14:

Evidence rezerv			
Majetek	Důvod tvorby	Celkový rozpočet	Doba tvorby
budova pro opravy osobních automobilů	oprava budovy	65 000	4
Rok	rezerva/rok	Celková výše rezervy	
2006	16 250	16 250	
2007			
2008			
2009			

Zpracováno autorem

Jestliže by se náš podnikatel rozhodl tvorbu rezerv a odpisů přímo zakomponovat do evidence příjmů a výdajů, došlo by tím ke snížení vypovídací schopnosti této evidence. Jako důvod si lze uvést to, že osoby vedoucí daňovou evidenci se zejména orientují podle peněžních prostředků. Pokud by v evidenci příjmů a výdajů nebyly zahrnuty odpisy a tvorba rezerv, existovala by zde rovnost mezi konečným zůstatkem peněžních prostředků (v pokladně i na bankovním účtu) a rozdílem mezi daňovými a nedaňovými příjmy a výdaji. V případě, že bychom tyto položky zahrnuly mezi výdaje, tj. jako položky snižující základ daně z příjmů, přestala by platit tato rovnost. Myslím si, že náš podnikatel v tomto případě zvolil tu lepší možnost. A tudíž nedochází přímo v evidenci příjmů a výdajů k „zamíchání“ do výdajů i položek nákladů (odpisy, tvorby rezerv).

Tyto tabulky by mohl pan Novák doplnit ještě o samostatnou evidenci bankovního úvěru, ve které by zaznamenával postupné splácení a samozřejmě okamžiky povinnosti splatit jednotlivé splátky a také výši úroků. Tyto záležitosti jsou uvedeny ve smlouvě s příslušným bankovním ústavem.

Nyní se již dostáváme k problematice, kdyby pan Novák vedl dobrovolně podvojně účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. Vedení účetnictví by na něho kladlo větší nároky než daňová evidence. Musel by se zejména naučit rozeznávat rozdíly mezi náklady a výdaji a také mezi výnosy a příjmy. Toto určitě není lehké pro osoby, které s tím nemají žádné zkušenosti a ještě k tomu navíc neznají účetní předpisy. Pan Novák si ale nemusí vést účetnictví sám, může využít služeb některých firem, ale odpovědnost

za vedení účetnictví tím samozřejmě neztrácí. Samozřejmě i podnikatelé, kteří vedou daňovou evidenci mohou využít služby poradenských firem, potom z hlediska náročnosti není pro podnikatele rozdíl, zda vede daňovou evidenci či účetnictví. Snad jen za vedení účetnictví by si poradenská firma mohla účtovat více peněz. Ty si ale podnikatel může uplatnit ve výdajích.

Další negativní záležitostí, které se osoby samostatně výdělečně činné dopouští v účetnictví je nerozeznávání daňového a účetního hlediska. Tím mám na mysli to, že tvoří např. odpisy, opravné položky či rezervy jen z hlediska daňového. Tím mají za to, že když tvoří tyto položky v souladu s daňovými zákony, je tím vyřešeno i účetní hledisko. Ale musíme si pamatovat, že účetnictví si klade za cíl dosažení věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky, jak v plném tak ve zjednodušeném rozsahu vedení účetnictví. To ale není splněno pouze respektováním daňových zákonů. Neúčtujeme totiž o daňových odpisech, opravných položkách či rezervách, ale o účetních. Ve zjednodušeném rozsahu je dovoleno tvořit opravné položky a rezervy pouze dle daňových zákonů ale stejně zákon o účetnictví říká, že tím není porušován věrný a poctivý obraz. To ale nic nemusí vypovídat o skutečné situaci podniku, protože může být zcela odlišná než vyjádřená z hlediska daňových zákonů. Pokud budeme v účetnictví zachycovat jinou výši položek než dle daňových zákonů, dochází tedy k rozdílům, o které musíme upravit základ daně z příjmů v daňovém přiznání.

Teď již se dostávám opět k samotnému příkladu, a to v prostředí podvojného účetnictví. Pro zaznamenávání jednotlivých hospodářských transakcí jsem zvolila jen jednu účetní knihu, a to deník. Ve zjednodušeném rozsahu vedení účetnictví lze tuto účetní knihu propojit s hlavní knihou do jedné jediné. Mezi deníkem a evidencí příjmů a výdajů používanou v daňové evidenci můžeme nalézt několik důležitých rozdílů:

- v deníku zaznamenáváme jak příjmy tak výnosy,
- v deníku zaznamenáváme jak výdaje tak náklady,
- v deníku jsou zaznamenávány transakce k okamžiku, kdy vznikly i jejich související peněžní toky (např. přijatá faktura a poté její úhrada),
- do deníku uvádíme výši účetních odpisů a v daňovém přiznání je upravujeme na daňové,

- deník obsahuje tvorbu a čerpání rezerv a opravných položek.

Z tohoto výčtu je zřejmé, že deník obsahuje transakce, které jsou obsaženy v evidenci příjmů a výdajů, ale i navíc zaznamenává přijaté a vydané faktury, předpisy daní, předpisy záloh na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, odpisy aj., tj. takové položky, které při svém vzniku nejsou spojeny s příslušným peněžním tokem.

V tomto příkladě jsem si dovolila doplnit deník o sloupec „Vliv jednotlivých položek na základ daně z příjmů fyzických osob“, ve kterém ukazuje, jaké hospodářské transakce mají vliv na základ daně z příjmů v účetnictví a jaké v daňové evidenci. Z tabulky (deníku) si můžete povšimnout, že v účetnictví ovlivňují základ daně takové položky, které jsou zaúčtovány v páté a šesté účtové třídě, což jsou účty nákladů a výnosů. Výjimku v tomto příkladě tvoří předpis daně z nemovitostí, protože daň z nemovitostí se stává daňově účinným nákladem až poté, co je skutečně zaplacená podle § 24 odst. 2ch) správci daně. Poté se náklad (tj. zaplacená daň z nemovitosti) zaúčtovaný na 53x stane daňově účinným. Další výjimkou v příkladě je zaúčtování úroků připsaných na podnikatelském bankovním účtu, který je považován za příjem z kapitálového majetku (§ 8 zákona o daních z příjmů). A nebude tudíž patřit do základu daně z příjmů z podnikání dle § 7 zákona o daních z příjmů.

DENÍK								Vliv jednotlivých položek na základ daně z příjmů FO	
Organizace				Rok		Číslo strany			
Autoopravna - Novák				1		1			
Číslo řádku	Datum	Doklad	Text	Účtový předpis		Kč		UCE	DE
				MD	D	MD	D		
1.	3.1.2006	VPD 1	nákup náhradních dílů	11x	21x	5 600	5 600	ne	ano
2.	3.1.2006	Příjemka 1	uložení náhradních dílů na sklad	11x	11x	5 600	5 600	ne	ne
3.	6.1.2006	Výdejka 1	použití náhradních dílů při opravě	50x	11x	1 120	1 120	ano	ne
4.	6.1.2006	FaV 1	provedení opravy os. auta	31x	60x	4 788	4 788	ano	ne
5.	15.1.2006	BV 1	přijatá úhrada FaV 1	22x	31x	4 788	4 788	ne	ano
6.	31.1.2006	VÚD 1	předpis zálohy na VZP	52x	33x	1 143	1 143	ano	ne
7.	31.1.2006	VÚD 1	předpis zálohy na OSSZ	52x	33x	1 370	1 370	ano	ne

8.	10.2.2006	BV 2	platba zálohy na VZP	33x	22x	1 143	1 143	ne	ano
9.	10.2.2006	BV 2	platba zálohy na OSSZ	33x	22x	1 370	1 370	ne	ano
10.	20.2.2006	FaP 1	telefonní služby	51x	33x	1 020	1 020	ano	ne
11.	2.3.2006	VÚD 2	předpis daně z nemovitostí	53x	34x	500	500	ne	ne
12.	15.3.2006	BV 3	úhrada FaP 2	33x	22x	1 020	1 020	ne	ano
13.	15.3.2006	BV 3	zaplacení daně z nemovitostí	34x	22x	500	500	ano	ano
14.	20.3.2006	VPD 2	výdej pro osobní spotřebu	49x	21x	10 500	10 500	ne	ne
15.	1.4.2006	FaP 2	elektrická energie	50x	33x	2 100	2 100	ano	ne
16.	17.4.2006	BV 4	úhrada elektrické energie	33x	22x	2 100	2 100	ne	ano
17.	17.4.2006	BV 4	úhrada poplatků za vedení BÚ	51x	22x	560	560	ano	ano
18.	2.5.2006	VPD 3	nákup čisticích prostředků	50x	21x	720	720	ano	ano
19.	11.5.2006	BV 5	připsané úroky na BÚ	22x	66x	300	300	ano	ano
20.	20.6.2006	VPD 4	nákup vrtačky	50x	21x	8 450	8 450	ano	ano
21.	30.7.2006	BV 6	připsaný úvěr na BÚ	22x	46x	50 000	50 000	ne	ne
22.	16.8.2006	VPD 5	nákup počítače	50x	21x	20 000	20 000	ano	ano
23.	16.8.2006	VPD 5	nákup softwaru	51x	21x	6 000	6 000	ano	ano
24.	8.9.2006	VPD 6	nákup kancel. potřeb	50x	21x	860	860	ano	ano
25.	15.10.2006	BV 7	úhrada měsíční splátky z bank. úvěru	46x	22x	1 600	1 600	ne	ne
26.	15.10.2006	BV 7	úhrada úroku z bank. úvěru	56x	22x	750	750	ano	ano
27.	2.11.2006	VPD 7	nákup nářadí	50x	21x	2 100	2 100	ano	ano
28.	10.11.2006	PPD 1	přijatá úhrada za opravu os. auta v hotovosti	21x	60x	12 705	12 705	ano	ano
29.	2.12.2006	VPD 8	převod peněz pokladny na BÚ	26x	21x	15 000	15 000	ne	ne
30.	17.12.2006	BV 8	připsání částky na BÚ	22x	26x	15 000	15 000	ne	ne
31.	31.12.2006	VÚD 2	tvorba rezervy na opravu budovy	55x	45x	16 250	16 250	ano	ano
32.	31.12.2006	VÚD 2	odpisy budovy	55x	08x	38 586	38 586	ano, ale pouze ve výši 18 908	ano, ale pouze ve výši 18 908

Snad jsme tímto příkladem vysvětlila v čem spočívají výhody a nevýhody vedení daňové evidence a účetnictví. Hlavní výhoda daňové evidence spočívá v její

jednoduchosti, účetnictví má zase větší vypovídací schopnost. Je tedy na každém, co upřednostní.

Pokud náš podnikatel bude vést účetnictví, nesmí zapomenout v daňovém přiznání započítat nebo vyjmout takové položky vyplývající z rozdílů mezi účetními a daňovými hodnotami. V tomto příkladu se jedná o položku odpisů. Pan Novák by musel svůj základ daně zvýšit o rozdíl mezi daňovými a účetními odpisy, protože částka účetních odpisů přesahuje výši daňových, a to o 19 678 Kč. Tato úprava se provádí z toho důvodu, protože základ daně mohou ovlivnit odpisy pouze ve výši daňových, tj. 18 908 Kč.

Jestliže pan Novák přejde dobrovolně na vedení účetnictví měl by určitě počítat s jistými dopady na jeho základ daně z příjmů. Základ daně by se upravoval zejména o položky zásob, pohledávek, záloh, závazků apod. Přičemž platí, že hodnota zásob, cenin, pohledávek a poskytnutých záloh zvyšuje základ daně a hodnota závazků, přijatých záloh naopak základ daně snižuje. Výše hodnot těchto částek budeme čerpat z jim určené evidence, tj. např. evidence pohledávek, evidence závazků, evidence zásob (v našem případě zvláště náhradních dílů) apod... Podnikatel by měl na to dávat dobrý pozor a snažit se ovlivňovat základ daně z příjmů tím, že hodnotu zásob a pohledávek může rozdělit, tj. nemusí o jejich hodnotu zvýšit základ daně jednorázově. Pokud by tak neučinil, mohlo by to být pro něho velmi finančně náročné, pokud např. před koncem roku nakoupil větší množství zásob či vydal faktury, za které ještě neobdržel příslušné úhrady.

Tyto úpravy základu daně vyplývají z toho, že daňová evidence při stanovování základu daně vychází z rozdílů mezi příjmy a výdaji, zatímco účetnictví sleduje rozdíl výnosů a nákladů.

7. Zhodnocení a závěr

K 1. 1. 2004 vstoupila v platnost rozsáhlá novela zákona o účetnictví a zákona o daních z příjmů, jejímž výsledkem je, mimo jiné, existence už jen jedné soustavy účetnictví, a to bývalého podvojného účetnictví. Jednoduché účetnictví bylo zrušeno a nahrazeno daňovou evidencí, která se stala součástí zákona o daních z příjmů. Účetnictví je upraveno zákonem o účetnictví.

Tato skutečnost se tak stala vyvrcholením příprav na volný pohyb zboží, osob a kapitálu v rámci Evropské unie, kdy je třeba vytvořit jednotné podnikatelské prostředí, jehož součástí je právě harmonizace finančního účetnictví, ale také daňového systému a právních norem.

Podnikatelé, kteří začali od roku 2004 vést daňovou evidenci mají větší volnost co se týče administrativy. Pořád sice mají předepsané knihy, které musí vést, ale jejich forma a obsah není předepsán. Ti, kteří nechtějí nic měnit a jednoduché účetnictví jim plně vyhovovalo, mohou prostě dál vést vše jak to dělali do roku 2003 a neměli by mít žádné problémy pokud by na ně přišla daňová kontrola, protože to, co bylo správné pro jednoduché účetnictví je správné i pro daňovou evidenci.

Nespokojeni jsou drobní podnikatelé, kteří museli přejít na vedení účetnictví. Vidí v této změně pouhé ztěžování podnikatelské svobody. Proces legislativního přizpůsobování se může někomu zdát velmi zdoluhavý, nesmyslný, omezující a ukládající nám nové a nové povinnosti. Je třeba si však uvědomit, že nejde o žádné omezování základních lidských práv a svobod. Musíme věřit, že nakonec nás čeká odměna za trpělivost. Účetnictví se stane nejen pro podnikatele, ale i pro externí uživatele lepším a využitelnějším systémem informací pro řízení a rozhodování. Ovšem stejně jako každá změna, tak i tato má své negativní a pozitivní stránky. Důležité je, umět správně naložit s těmi negativními a vytěžit maximum ze stránek pozitivních.

Přechod na účetnictví není v zásadě složitý a je upraven, jak z hlediska daňového, tak i účetního. Činnosti, které je nutno uskutečnit při přecházení na účetnictví, jsou rozloženy do několika fází. Fáze, jejichž náplní je uzavření knih v jednoduchém účetnictví, inventarizace majetku a závazků, vyhotovení účetní závěrky,

spolu s přiznáním k dani z příjmů fyzických osob, jsou standardně prováděnými kroky při běžném vedení jednoduchého účetnictví, nyní daňové evidence. Je pravda, že některé činnosti, především přípravná fáze, mohou vést ke změnám v hodnotách majetku a závazků, než by bylo vykázáno při nezměněném způsobu účtování. Za operaci navíc můžeme považovat sestavení převodového můstku, který má umožnit převod konečných zůstatků, ať už z jednoduchého účetnictví nebo z daňové evidence, na účty v účetnictví a zároveň identifikaci dopadů na daňový základ.

Právě úpravy základu daně vyvolávají řadu obav. Úpravy jsou prováděny za účelem narovnání do stavu, jako bychom účtovali v účetnictví po celou dobu. Jde vlastně o eliminaci rozdílů, které vznikají z důvodů rozdílné metodiky zjišťování výsledku hospodaření.

Podnikatelům je dána, z důvodů většího daňového zatížení v prvních letech po přechodu, možnost využít různých daňových zvýhodnění, jako například možnost zahrnout hodnotu zásob a pohledávek, které poplatník evidoval v době zahájení vedení účetnictví, do základu daně postupně během následujících devíti let. Toto vše může daňovou povinnost alespoň trochu zmírnit a rozložit na delší časové období.

8. Summary, Key words

The Amendment of the Act on accounting came in force on 1 January 2004. This cancelled previous single entry book-keeping and established the tax evidence. In the Czech Republic currently exist two accounting systems – double-entry book-keeping and tax evidence.

My objective is to answer the following questions: Which changes have occurred after cancellation of the single entry book-keeping and implementation of the tax evidence, impact on taxes of these changes on entrepreneurs and comparison with the previous conditions.

Entrepreneurs may use the tax evidence if their turnover doesn't exceed one million Czech Crowns. The tax evidence is easier than the single entry book-keeping. There isn't any specified form and substantiality of tax evidence, but there are specified account books.

The changeover in accountancy, the entrepreneurs can get advantage, for example they can include the dumps and outstandings into the tax base gradually within nine years.

Key words:

Tax evidence

Accountancy

Impact on taxes

9. Přehled použité literatury

1. Daně z příjmů 2006. Ostrava: Sagit., 2006. ISBN 80-7208-536-0
2. Daňová evidence 2006. Praha: ASPI, a. s., 2006. ISBN 80-7357-156-0
3. Děrgel, M. Daňová evidence. Účetnictví v praxi, 2004, č. 6, s. 13-16
4. Děrgel, M. Vybrané problémy daňové evidence. Účetnictví v praxi, 2004, č. 9, s. 23-25
5. Dušek, J.: Převod jednoduchého účetnictví na podvojně. Praha: Grada Publishing a. s., 2004. ISBN 80-247-0859-0
6. Dušek, J.: Převod daňové evidence na vedení účetnictví. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1881-1
7. Horwath Notia Audit. Podvojně účetnictví 2006. Praha: Grada Publishing a. s., 2006. ISBN 80-247-1476-0
8. Klainová, N.: Budeme od 1. 1. 2004 účtovat nebo evidovat? Účetnictví, 2004, č. 2, s. 2-3
9. Machová, H.: Přechod z daňové evidence na účetnictví. Účetnictví v praxi, 2004, č. 11., s. 16-18
10. Sedláček, J.: Daňová evidence podnikatelů 2006. Praha: Grada Publishing a. s., 2006. ISBN 80-247-1446-9
11. Sedláček, J., Valouch, P.: Jednoduché účetnictví. Brno: Computer Press, 2003. ISBN 80-7226-967-4
12. Vančurová, A.: Daňový systém ČR 2006. Praha: VOX, 2006. ISBN 80-86324-60-5
13. Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojněho účetnictví.
14. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění.